

Ritva-Liisa Siirilä

**ILON ELÄMYKSIÄ VAI PETTYMYKSEN KOKEMUKSIA –
ALAJÄRVEN MUSIIKKIOPISTON ARVIOINTIKYSELY**

**Opinnäytetyö
KESKIPOHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikin koulutusohjelma
Toukokuu 2010**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Taiteen yksikkö	Aika Toukokuu 2010	Tekijä/tekijät Ritva-Liisa Siirilä
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		
Työn nimi Ilon elämyksiä vai pettymyksen kokemuksia – Alajärven musiikkiopiston arviointikysely		
Työn ohjaaja Riitta Kossi ja Tero Tavaila		Sivumäärä 43+ liitteet 5
Työelämäohjaaja Raija Aho		
<p>Opinnäytetyöni aiheena oli arviointikysely musiikkiopistossa vuosina 1996 - 2006 päättötodistuksen suorittaneille henkilöille. Kyselyssä tiedusteltiin heidän kokemuksiaan opiskelusta musiikkiopistossa ja millainen osa musiikilla on heidän elämässään tänään. Tulosten avulla voidaan tarkastella, kuinka opisto on onnistunut tehtävässään ja millaisia kehittämiskohteita opetuksessa on.</p>		
Asiasanat Alajärven musiikkiopisto, musiikkikasvatus, musiikilliset taidot		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Art Unit	Date May 2010	Author Ritva-Liisa Siirilä
Degree programme Music pedagogue		
Name of thesis Experiments of Joy or Disappointment – Evaluation Inquiry at Alajärvi Music School		
Instructor Riitta Kossi and Tero Tavaila		Pages 43 + Appendices 5
Supervisor Raija Aho		
<p>The aim of this study was to make an evaluation inquiry to persons who have made their exam at the music school of Alajärvi. The aim was to find about their experiences when studying at the music school. They were also asked what kind of role music plays in their lives at the moment. With the results it can be estimated how the music school has managed in its mission and what kind of developing targets it still has.</p>		

Key words

Alajärvi music school, music education, musical skills

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO

2 ALAJÄRVEN MUSIIKKIOPISTO

2.1 Musiikkia ennen

2.2 Musiikkiopiston perustaminen

2.3 Toiminta-alue

2.4 Henkilöstö ja hallinto

2.5 Opiskelijat

2.6 Opetustarjonta

2.7 Musiikkitoiminta

3 ARVIOINTIKYSELY

3.1 Kyselyn perusteet

3.2 Arvioinnin perusteet

3.2 Ennakkoarviointi

4 KYSELYN TULOKSET

4.1 Yleistä opinnoista

4.2 Esiintyminen

4.2.1 Esiintymistilanteet

4.2.2 Esiintymiskokemukset

4.2.3 Hyödyt ja haitat

4.3 Musiikki harrastuksena

4.3.1 Kannustuksen merkitys

4.3.2 Musiikilliset kokemukset

4.3.3 Ammatin valinta

4.3.4 Opintojen korvaavuus

4.4 Musiikki ja ammatti

4.4.1 Miksi ammatiksi musiikki ?

4.4.2 Musiikkiopiston anti jatko-opinnoille

4.5 Muut ammatit ja musiikki

4.5.1 Musiikin harrastaminen

4.5.2 Kokemukset musiikkiopinnoista

4.6 Muu musiikki- ja kulttuuritoiminta

4.6.1 Kulttuuripalvelut

4.6.2 Järjestötoiminta

4.7 Musiikin merkitys

5 POHDINTA

LÄHTEET

LIITTEET Kyselykaavake

1

2

2

3

4

4

6

6

7

9

9

10

12

14

14

21

21

22

24

25

26

27

28

28

29

30

30

31

32

33

34

36

37

37

40

43

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheen valinta, arviointikysely Alajärven musiikkiopiston entisille opiskelijoille, oli selvä aikaisessa vaiheessa. Idea tuli esille erään opettajankokouksen yhteydessä ja innostuin siitä. Aikaisemmin ei opistossa ole tehty näin laajamuotoista kyselyä. Näin siinä erinomaisen mahdollisuuden selvittää omaan työhöni liittyviä olennaisia kysymyksiä ja samalla tehdä opinnäytetyöni.

Oma yhteistyöni musiikkiopiston kanssa alkoi aloitusvuonna 1981, jolloin aloitin opiskeluni ensimmäisten joukossa musiikkiopiston oppilaana. Kiinnostukseni aiheeseen johtuu hyvin monesta syystä. Olin vielä itse opiskelijana vuonna 1984 kun aloitin opettajanurani tässä oppilaitoksessa. Tämä yhteistyö on jatkunut tähän saakka muutamaa vuotta lukuunottamatta.

Itselleni oli suuri merkitys päästä säännöllisen musiikinopetuksen piiriin. Ilman sitä ei eteneminen olisi ollut mahdollista. Omat kokemukseni olivat hyviä ja olin tyytyväinen saamaani opetukseen. Niinpä henkilökohtaisesti aina on kiinnostanut tietää, millaisia kokemuksia muut ovat saaneet musiikin harrastamisesta.

Vuosien kuluessa olen nähnyt miten toiminta on saanut uusia muotoja ja kehittynyt eteenpäin joka alueella. Olennaista on kuitenkin se että, ettei ole ollut tietoa siitä, mitkä asiat ovat kohdallaan ja mitkä ovat keskeiset epäkohdat opetuksessa. Kyselystä selvisikin millainen rooli on musiikinopetuksella elämyksien ja kokemusten antajana sekä millaisia kehittämisen kohteita opetuksesta löytyy.

2 ALAJÄRVEN MUSIIKKIOPISTO

2.1 Musiikkia ennen musiikkiopistoa

Alajärvellä ei ole aikojen kuluksa ollut erityistä musiikkiperinnettä kansanmusiikin tai muun musiikin alueella kuten esim. Keski-Pohjanmaalla. Vuosisadan ensimmäisinä vuosikymmeninä kylissä on ollut yksittäisiä häiden ja tanssien soittajia. Isoisäni oli yksi tällainen huuliharppupelimanni, joka soitti tansseja kylällään. Vielä 1940-luvulla elävän musiikin harvinaisuudesta sivukylällä kertoo se, että paikallisen harmonikan soittajan mennessä syrjäiselle ladolle kesäaikaan harjoittelemaan, isäni meni muiden kylän poikien kanssa salaa kuuntelemaan musiikkia. Puhallinorkesteritoimintaa on ollut eri yhteisöjen puitteissa 1900-luvun alusta saakka. Muistona toiminnasta on vielä ajan patinoimia vaskisoittimia. Musiikista innostuneet henkilöt ovat muodostaneet myöhempinä vuosikymmeninä erilaisia pieniä yhtyeitä, jotka ovat soittaneet hyvin erilaista musiikkia.

Vuonna 1974 Alajärvi sai ensimmäisen sysäyksen erityisesti nuorten järjestelmällisen musiikkitoiminnan järjestymiselle, kun alle 16-vuotiaille tuli mahdollisuus osallistua kansalaisopiston pianonsoittoryhmiin. Kansalaisopistoon perustettiin musiikinopettajan virka, johon valittiin Erkki Näreharju. Samanaikaisesti hän perusti mieskuoron ja nuorten puhallinorkesterin. (Laitinen 2004.) Ajasta ja tietämyksestä kertoo se, että pianotunneille hankittiin soittokirja ja kuitenkin tärkein puuttui eli soitin. Yhtä soittajaa kohti varattu aika oli todella lyhyt, usein vain pari minuuttia. Ilmoittautuminen tehtiin ensimmäisellä kokoontumiskerralla ja kaikki otettiin mukaan. Tästä johtuen isoissa kylissä ryhmien koot olivat suuria. Aloittaessani opettajana 1980-luvun puolella välissä tämä käytäntö oli vielä jäljellä. Parannusta tapahtui 1990-luvun vaihteessa, kun soittoaika muuttui viideksi minuutiksi.

1970-luvulla pitemmälle ehtineillä oli mahdollisuus käydä laajempimuotoisessa opetuksessa Alajärven seurakunnan pitkäaikaisen kanttorin Aaro Niemistön luona. Hän opetti innostuneita suoranaisesti talkoohengessä nuoria soittajia. Soittotuntien anti oli useassa tapauksessa vaatimatonta lyhyen ajan puitteissa ja varmaankin tästä syystä heräsi musiikista innostuneiden henkilöiden keskuudessa toive laajemmasta opetuksesta. 70-luvulla myös monet soittamisesta kiinnostuneet hankkivat opetusta yksityisesti, jos opettaja

löytyi. Silloisessa Seinäjoen musiikkiopistossa opiskeli muutama alajärveläinen.

Puhallinorkesterin toiminta alkuvaiheessa oli hyvin vireää ja esiintymisiä oli runsaasti. Seutukunnalla ei ollut muuta tämänkaltaista ohjelmaa tarjoavaa tahoja. Itse olin toiminnassa mukana vuodesta 1976, hyvin vähäisellä soittotaidolla. Taitavana ohjaajana Erkki Näreharju sovitti helppoja kappaleita kunkin soittajan kykyjen mukaan. Soittaminen orkesterissa oli tärkeää, sillä se oli ainoa mahdollisuus ohjattuun toimintaan puhaltimien osalta. Soittajia oli keskimäärin 14-17 eli puhallinsoittajakapasiteettia oli olemassa tulevaa musiikkikoulua varten.

1970-luvun puolenvälin jälkeen useana vuonna järjestettiin puhaltajille musiikkileirejä Soinissa, Alajärvellä ja Lehtimäellä. Kokoavana voimana olivat paikallisten puhallinorkesterien vetäjät Yrjö Huttunen, Erkki Näreharju ja Matti Katajamäki. Leireille osallistui runsaasti nuoria soittajia Soinista, Alajärveltä, Vimpelistä ja Lappajärveltä jopa Kauhavalta ja Korttesjärveltä. Suuresta osanottajamäärästä kertoo se, että leireillä oli A-, B- ja C-orkesterit. Leireillä osallistujat saivat oman soittotunnin ja monet ensimmäisen kosketuksen teorian ja säveltapailun maailmaan. Vuonna 1976 Soinissa järjestettiin myös pianoleiri siten, että koulun omien soittimien lisäksi niitä lainattiin myös yksityisiltä tahoilta. Näin saatiin riittävä määrä soittimia harjoittelua varten.

2.2 Musiikkiopiston perustaminen

Musiikista innostuneiden henkilöiden keskuudessa alkoi herätä ajatuksia oman musiikkikoulun perustamisesta 1970-luvun puolivälissä sillä seurauksella, että lukion johtokunta ja kulttuurilautakunta tekivät aloitteen musiikkikoulun perustamisesta kunnanhallitukselle 1978. Asiaa valmistelemaan perustettiin toimikunta. Toimikunnan tehtävänä oli antaa selvitys eri vaihtoehdoista kuinka musiikkiopetus järjestetään. Neuvotteluita käytiin Lapuan musiikkiopiston kanssa mahdollisen sivutoimipisteen perustamisesta ja toisena vaihtoehtona oli oman musiikkikoulun perustaminen. Viimeksi mainitun, oman musiikkikoulun perustamisen osalta tiedusteltiin naapurikuntien osallistumishalukkuutta. Kunnanhallitukselle esitettiin neljä vaihtoehtoa toimintamalliksi: 1. Alajärven musiikkikoulu, omistajana Alajärven kunta, jonka toiminta-alueena ympäristö-kunnat ostopalvelun kautta. 2. Järviselän musiikkikoulu, omistajana

ympäristökunnat. 3. Lapuan musiikkiopiston sivutoimipiste 4. Musiikinopettajien virkojen lisäys kansalaiopistoon.

Kunnan päättävällä taholla oli monenlaisia mielipiteitä musiikinopiskelun tarpeellisuudesta. Vähemmistöksi jäi mielipide, ettei tämänkaltaista opetusta tarvita. Kunnanhallituksen ja valtuuston puheenjohtajien vahvalla vaikutuksella toiminta päätettiin aloittaa Alajärven musiikkikouluna. Valtuuston päätös tehtiin 4.6.1979. (Laitinen 2004.) Tilat toiminnalle löytyivät Sairaالاتieltä entiseltä ala-asteelta, josta Kirkonkylän ala-aste ja kirjasto olivat siirtyneet muihin tiloihin. Toiminta aloitettiin musiikkileikkikouluryhmien perustamisella 1979 ja varsinainen soitonopetus syksyllä 1980. Toiminta Sairaالاتiellä jatkui edelleen Piispanniemen koulun siirryttyä myöhemmin samoihin tiloihin, aina vuoteen 1988 saakka, jolloin musiikkikoulu sai omat tilat koulukeskuksen laajennuksen yhteydessä.

2.3 Toiminta-alue

Musiikkikoulun toimipisteenä oli vuonna 1979-1981 Alajärvi, toimintaan liittyi Soini 1985 ja Lappajärvi 1984 ja Lehtimäki 1995. Ensimmäinen suurempi muutos tapahtui 1996. jolloin Jalasjärven ja Alajärven musiikkikoulut yhdistyivät Alajärven musiikkiopistoksi. Ratkaisuun päädyttiin, koska molemmat olivat anoneet useita kertoja pääsyä pysyvän valtionosuuden piiriin laihoin tuloksin. Yhdistyessään yhdeksi musiikkioppilaitokseksi, väestöpohja oli riittävän suuri säännöllisen valtionavun saamiseksi. Vuonna 2008 Lappajärvi ilmoitti eroavansa Alajärven musiikkiopistosta ja siirtyi Härmänmaan musiikkiopistoon syksyllä 2009. Vuoden 2009 alussa Lehtimäki liitettiin osaksi Alajärven kaupunkia.

2.4 Henkilöstö ja hallinto

Kunnanvaltuusto valitsi ensimmäisen musiikkikoulun johtokunnan ennen toiminnan aloittamista. Se lakkautettiin vuonna 1993 hallinnon siirryttyä koulutuslautakunnalle, mutta aloitti toimintansa uudelleen itsenäisenä 1.3.1995. Tulossa on uusi muutos, jolloin johtokunta lopettaa toimintansa ja tehtävät siirtyvät sivistystoimen alaiseksi.

Ensimmäisenä perustettiin rehtorin ja pianonsoiton opettajan virat. Avoinna oleviin tehtäviin ei kuitenkaan ollut hakijoita. Kelpoisuusehtoja muutettiin niin, että epäpätevätkin huomioidaan. Rehtorin tehtävää valittiin hoitamaan lukion- ja yläasteen musiikinlehtori Pentti Hakala oman toimensa ohella. Hänen jälkeensä jatkoi, myös sivutoimisena Armas Laitinen. Ensimmäiseksi päätoimiseksi rehtoriksi valittiin Helena Tiainen. Häntä tehtävässä ovat seuranneet Jarmo Anttila ja vuodesta 1993 Raija Aho. Jalasjärven liittyessä mukaan 1996 vararehtorina on toiminut Auli Tuohimäki.

Musiikkiopiston toimistotehtävät hoidettiin koulutoimiston kautta. Muutamina vuosina oli lyhytaikaisia harjoittelijoita aputyövoimana. Tilanteeseen saatiin parannus kun aikuislukio aloitti toimintansa 1997 vuoden alussa, jolloin nämä kaksi yksikköä saivat yhteisen toimistovirkailijan 1.3.1997 lähtien. Aikuislukion toiminnan loputtua 2009 virka muuttui yhteiseksi yläkoulun ja lukion kanssa. Tehtävää on hoitanut Pirkko Hautamäki.

Pianonsoitonopettajan virkaan valittiin väliaikaisena Helena Tumova. Toiminnan laajentuessa pianonsoitonopetukseen tarvittiin toinen pianonsoitonopettajan virka. Hän hoiti myös yleisten aineiden opetuksen. Ensimmäisinä vuosina jousien-, puu- ja vaskipuhaltimien opetusta hoitivat Vaasan kaupunginorkesterin muusikot.

Viulunsoitonopettajan virka perustettiin vuonna 1984, johon valittiin Miroslav Vondracek. Hän hoiti pääasiassa myös puupuhaltimien (paitsi oboen) opetuksen. Samana vuonna itse aloitin pianon-, huilun- nokkahuilun ja musiikkileikkikoulun opetuksen päätoimisena tuntiopettajana. Muista jousisoittimista sellonsoiton opetus alkoi muutama vuosi opiston aloittamisen jälkeen. 1990-luvun vaihteessa aloitettiin kontrabasson, laulun, harmonikan ja oboen opetus. 2000-luvun vaihteessa opetusaineiden valikoima lisääntyi vielä kitaralla, uruilla ja lyömäsoittimilla. Musiikkileikkikoulun opetus on hoidettu tuntiopetuksena vuoteen 2004. Musiikkileikkikoulussa ensimmäinen päätoiminen tuntiopettaja aloitti 2005.

Virkoja on edelleen kolme: yksi viulunsoiton- ja kaksi pianonsoitonopettajan virkaa. Päätoimisia tuntiopettajia on ollut yksi tai kaksi. Vuodesta 2000 lähtien kaksi. Suurin osa muista tuntiopettajista on yhteisiä alueen muiden musiikkioppilaitosten kanssa. Opetushenkilökunnan kokonaismäärä Alajärven toimipisteessä on vuosina 1996-2006 ollut keskimäärin 24 – 29 henkilöä.

2.5 Opiskelijat

Toiminnan ensimmäisinä vuosina opiskelijoille ei vielä ollut täysin selvää mitä tutkinnot tarkoittivat, joten usealle oli vaikea hahmottaa miksi ja mitä pitää tehdä. Teorian ja säveltapailun opetusta ei aloitettu heti ensimmäisinä vuosina eli ensimmäisistä opiskelijoista kaikki eivät suorittaneet päättötodistusta. Ainoastaan solistisia peruskurssitutkintoja. Tutkinnot järjestettiin muutaman kerran vuodessa lähinnä lauantaisin ja aikataulut olivat hyvin venyvä käsite, vuoroaan sai odotella jopa useamman tunnin. Ajan kuluessa käytäntö on muotoutunut niin, että tutkintoja tehdään läpi lukuvuoden tarpeen vaatiessa. Myös suoritustavat ovat muuttuneet opiskelijaystävällisemmiksi.

Musiikkiopistossa opiskelijoista suurin osa on 11-13 vuotiaita, joskaan suurta eroa ei ole 14-16 vuotiaiden määrään. Vuosina 1996-2006 Alajärven toimipisteen vuosittainen opiskelijamäärä on ollut keskimäärin 197. Päättötodistuksia kyseisinä vuosina on suoritettu musiikkiopiston perustasolla ja opistotasolla yhteensä 214 kappaletta (175 henkilöä). Osa on suorittanut perusasteen päättötodistuksen myös yhdessä tai useammassa sivuaineessa. Tutkinnon nimikkeiden muutoksen yhteydessä, vuodesta 2005 lähtien suoritettut tutkinnot, muuttuivat tasosuorituksiksi. Tästä johtuen osa on suorittanut päättötodistuksen perus- tai musiikkiopistoasteella tai tasolla. Keskimääräinen opiskeluaika on ollut 6-7 vuotta. Seuraavana ovat viisi tai kahdeksan vuotta opiskelleet. Joukossa on muutama pitemmän ajan opiskeluun käyttänyttä. He ovat pääosin 7-vuotiaana opintonsa aloittaneita. Musiikkileikkikoulussa alueella on ollut kymmenen vuoden aikana vuosittain keskimäärin 90 lasta. Toimintaryhmät ovat vauva, perhe- ja soitinmuskareita.

2.6 Opetustarjonta

Musiikkiopistossa on kattavasti tarjolla yleisimmät orkesterisoittimet: vaski- ja jousisoittimet sekä puupuhaltimet paitsi fagotti, jonka soittaja kuitenkin löytyy opiskelijakunnasta. Pianon lisäksi valittavana on laulu, harmonikka, kitara, lyömäsoittimet sekä mahdollisuus valita pääaineeksi vapaa säestys, nokkahuilu tai urut. Joinakin vuosina ovat sellistit opiskelleet myös gambansoittoa. Mahdollisuuksien mukaan toiminnassa on ollut vanhanmusiikin orkesteri, juuri nokkahuilistien, gambansoittajien ja cembalon saatavuuden myötä. Yleisiä aineita - alkuvuosien jälkeen - on saanut opiskella jokaisessa

toimipisteessä. Kansalaisopisto on ollut tärkeä yhteistyökumppani musiikkiopistolle. Esimerkiksi Soinissa vielä 1990-luvun alussa kansalaisopisto järjesti teoreettisten aineiden opetuksen. Musiikkiopistoksi muuttumisen jälkeen opistoasteen yleisten aineiden opintoja on järjestetty vuorovuosin eri aineissa.

Jousiorkesteri on toiminut keskeytymättä alusta asti musiikkiopiston yhteydessä. Puhallinorkesteritoiminta on järjestetty yhdessä kansalaisopiston kanssa. Toimintaan ovat voineet osallistua myös muut puhallinmusiikin harrastajat. Pitkäjänteisen toiminnan vaikeutena on ollut suuri vaihtuvuus vaskisoittajistossa.

2.7 Musiikkitoiminta

Vuoden 1981-1982 toimintakertomuksen mukaan konsertteja oli Alajärvellä kaksi sekä syys- että kevätlukukaudella. Konserteissa oli kuitenkin huomattavasti enemmän kuulijoita kuin nykypäivänä. Opiskelijoille oli tärkeää, että pääsi esiintymään näihin konsertteihin. Vuosien kuluessa jokaisessa toimipisteessä alettiin järjestää omia konsertteja. Soinissa kirjastossa ja myöhemmin Soini-talon tiloissa; Lappajärvellä seurakuntatalolla, Maijalan palvelukodissa, Kylpylä Kivitipussa ja viime vuosina uudessa lukion salissa; Lehtimäellä vaihtelevasti Lehtimäen erityiskansanopistolla, seurakuntatalolla tai Lehtimäki-salissa. Musiikkiopistolla on oppilaskonsertteja vuosien 1997-2007 aikana vuosittain järjestetty n. 25-36, osa soitinryhmittäin tai teemakonsertteina. Päätöskonserttien esiintyjät ovat olleet pääasiassa erilaisia kamarimusiikkikokoonpanoja sekä orkestereita.

Musiikkiopisto on merkittävä ohjelmalvelujen tuottaja alueella. Vuosien 1996-2006 aikana opiskelijat ja opettajat ovat esiintyneet useissa kaupungin, seurakunnan, erilaisten yhteisöjen ja yritysten järjestämissä tilaisuuksissa vuosittain 14-23 kertaa. Opiskelijat ovat osallistuneet alueellisiin, paikallisiin sekä valtakunnallisiin taidetapahtumiin sekä Lakeus soi - pianokilpailuun. Esiintymisiä on ollut myös useissa yksityisissä perhejuhlissa. Erilaisina alakoululaisille suunnattuina konsertteina musiikkiopisto on järjestänyt ns. tarinakonsertteja, osa yhteistyönä kansalaisopiston ja Paavolan koulun kanssa. Pohjana on tarina, jonka lomaan pianistit, joko yksin tai yhdessä jonkin muun soittimen kanssa esittävät pieniä kappaleita. Vuosina 1998 - 2002 on järjestetty seuraavanlaiset konsertit: *Vuosisadan eläintarina* Alajärvellä, *Aikakone I ja II* Alajärvellä ja Lappajärvellä, *Hiirien*

hääät Alajärvellä ja Lehtimäellä, Muusikot juhlivat synttäreitä Alajärvellä ja Herra Pii-Poo ja hänen ystävänsä Alajärvellä ja Lehtimäellä, Oravan tarina, Pikku Dodon viulu, ja Merihelmiä Alajärvellä.

Vuonna 2002 mittavana orkesteriprojektina oli Camille Saint Saensin *Eläinten karnevaalit*, josta myös tehtiin äänite. Lisäksi vuosittain alueen alakouluilla on järjestetty soitinesittelykonsertteja. Vuonna 2009 erityisenä Etelä-Pohjanmaan alueen projektina oli nuorten sinfoniaorkesteri, jossa nuoret alueen musiikkiopistojen soittajat saivat kokemusta orkesterisoittamisesta kapellimestari Atso Almilan johdolla.

Kamarimusiikki- ja orkesteritoimintaa on ollut hyvin erilaisilla kokoonpanoilla. Jousiorkestereita on ajoittain ollut kaksi; edistyneemmille ja vähemmän soittaneille. Puhallinorkesteritoiminta aikanaan hiipui ja uudelleen herättely alkoi 1990-luvun puolessa välissä. Suurempi orkesterikokoonpano on saatu yhteistyönä Etelä-Pohjanmaan musiikkiopiston Vimpelin toimipisteen puhaltajien kanssa. Yhteistoiminta on ollut mahdollista, koska sama opettaja on ohjannut puhallinsoitinopetusta ja orkesteritoimintaa molemmissa opistoissa. Soinissa on toiminut useana vuonna aloittelevien puhaltajien Torvitiikerit ja pitemmälle ehtineet puhallinsoitinopiskelijat ovat voineet osallistua Soinin puhallinorkesterin toimintaan.

Kamarimusiikkikokoonpanojen määrä vaihtelee vuosittain. Niitä on usein muodostettu tiettyä tarkoitusta varten, joten soitinyhdistelmät ja soittajamäärät vaihtelevat suuresti. Kuorotoiminta ei ole ollut säännöllisestä. Musiikkiopistossa on toiminut Kamarikuoro vuosina 1996-1998 sekä yhteinen lukion- ja musiikkiopiston kuoro 1999-2000. Kitariorkesteri toimi vuodesta 2002 kevääseen 2009 asti musiikkiopiston toimintana. Syksystä 2009 se siirtyi kansalaisopiston opintopiiriksi.

3 ARVIOINTIKYSELY

3.1 Kyselyn perusteet

Viime vuosina on yleisesti käyty keskustelua musiikkiopisto-opiskelusta. Lehtien kulttuuripalstoilla on esitetty mielipiteitä opintojen sisällöstä, tasovaatimuksista ja tarkoituksenmukaisuudesta. Kritiikkiä on esitetty myös siitä, palveleeko opetus käytännön muusikkoutta, onko opetus keskittynyt liikaa klassiseen musiikkiin tai onko se liian suorituspainotteista? MTV 3:n Kymmenen uutisissa oli aiheena ”Suomen klassinen musiikki romahtamassa”. Haastateltavat, kapellimestari Jukka-Pekka Saraste ja Radion sinfoniaorkesterin intendentti Tuula Sarotie, eivät pitäneet kansainvälistymistä huonona, mutta olivat huolissaan siitä, ettei suomalaisia muusikoita ole mukana orkesterien koesoitoissa. Varsinkin vaskisoittajista on puutetta.

Sibelius-Akatemian lehtori Jussi Särkkä puolestaan esitti ajatuksia, mitkä ovat johtaneet tähän tilanteeseen. Hänen mukaansa vanhemmat eivät tue lapsen harrastusta samalla tavoin kuin aikaisemmin, eivätkä seuraa harjoittelua. Taito kasvaa vain pitkäjänteisellä työllä ja jos harrastaa monia asioita harjoittelemiselle ei jää aikaa. Lisäksi TV:n tarjoamat erilaiset viihdeohjelmat, joissa nopeasti pääsee julkisuuteen ilman pitempiaikaista harjoittelua vaikuttaa siihen, ettei paljon työtä vaativa ammattimuusikon ura innosta.

Musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta antavat musiikkioppilaitokset toimivat niille annettujen lakien ja säädösten puitteissa eli opetus toteutetaan niiden kriteerien puitteissa, joita toiminnasta on määritelty. Laki taiteen laajemmasta perusopetuksesta määrittelee musiikkioppilaitoksessa annettavan opetuksen sisällön seuraavasti:

Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. (Laki taiteen perusopetuksesta 1998/633).

Tarkoitus on antaa opiskelijalle perustiedot ja taidot musiikin tekemisessä sekä antaa perusteet musiikinalan ammattikoulutukseen hakeutuville.

Vuonna 2002 opetushallitus määritteli taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Tämän ohjeistuksen pohjalta jokainen musiikkioppilaitos oli

velvollinen laatimaan oman opetussuunnitelmansa, joka tuli ottaa käyttöön 1.8.2004 mennessä. Opetussuunnitelman perusteissa on määritelty samoin kuin laissa taiteen perusopetuksesta, mitkä tavoitteet ovat musiikinopetusta antavalla oppilaitoksella.

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen tulee luoda edellytyksiä hyvän musiikkisuhteen syntymiselle ja musiikin elämänikäiselle harrastamiselle sekä antaa valmiudet musiikkialan ammattiopintoihin. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaan henkistä kasvua ja persoonallisuuden lujittumista sekä luovuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Opetuksen tehtävä on ohjata oppilasta keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä rakentavaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä.

(Taiteen perusopetussuunnitelma 2000.)

Musiikin harrastus ei ole vain pelkkää soittotaidon omaksumista. Musiikin tekemisen yhteydessä ihminen oppii monia tärkeitä sosiaalisia taitoja: olemaan ohjattavana, saamaan palautetta sekä kontrolloimaan käytöstään. (Ahonen 1993, 209-210.)

On tarkoituksenmukaista oppilaitokselle tehdä ajoittain arviointia toiminnastaan. Erityisesti opiskelijoiden arvioinnit ovat tärkeitä. Heidän opiskelusta saamiensa kokemusten perusteella voidaan arvioida, kuinka oppilaitos on onnistunut tehtävässään. Samalla voidaan kartoittaa kehittämiskohteita.

3.2 Arvioinnin perusteet

Yhteiskuntarakenteessa on tapahtunut suuria muutoksia viimeisten vuosien aikana. Hallinnointi on siirtynyt entistä enemmän paikalliselle tasolle ja päättäjille. Menojen leikkaukset ovat vaikuttaneet siihen, että arvioinnin merkitys on kasvanut. Myöskään opetukseen liittyvät toiminnot eivät ole itsestäänselvyys, joten toiminnalle täytyy olla konkreettisia perusteluita. Koulun toiminnan kannalta myönteisen julkisuuskuvan muodostaminen on tärkeää. Enää ei riitä koulun sisäinen viestintä vanhempien ja opiskelijoiden kanssa, vaan erityisalalla toimivan koulun toimintaa ja sisältöä on tuotava esille aktiivisesti. Ympäristö vaatii entistä enemmän tietoa julkisesti rahoitetusta toiminnasta.

Arviointi ei ole aina vertailua eri oppilaitosten tai oppilaiden välillä vaan arviointia voidaan tehdä saatujen kokemusten pohjalta. Julkaisemalla saadut tulokset voidaan tuoda esille oppilaitoksen erilaiset tavoitteet, ja antaa tietoa toiminnasta. Näin voidaan lisätä näkyvyyttä ympäristössä ja samalla vaikuttaa julkisuuskuvaan positiivisesti.

Arviointia suunniteltaessa sille täytyy määritellä selkeä tavoite mitä arvioidaan. Se pitää olla sisällöltään arvioinnin kohdetta asiallisesti ja oikein kohteleva. Arviointi on hyödyllinen silloin, kun siitä saatujen tulosten avulla voi selkeästi määritellä, mitä opetuksen avulla on saavutettu ja millaisia kehittämisen kohteita toiminnassa on. Suurin merkitys arvioinnilla on opetushenkilöstölle. Sen kautta opettajat saavat tietoa siitä, miten opetustyön tavoitteissa on onnistuttu ja kuinka opetustyötä voi jatkossa kehittää. Tulokset viestivät myös yhteistyötahoille millaisia tuloksia opetustyö on tuottanut. (Linnakylä & Välijärvi 2005, 127-150.)

Vuoden 1999 alussa tulivat voimaan uudet koululait, jotka velvoittivat oppilaitokset arvioimaan tuloksellisuuttaan. Alajärven musiikkiopistossa opettajat laativat kahden vuoden aikana toteutettavan arviointisuunnitelman. Ensimmäinen arviointikysely suoritettiin kevätlukukauden 1999 lopussa, koskien oppilas - opettajasuhteen toimivuutta. Lukuvuonna 2000-2001 kyselyjä suoritettiin kaksi. Ensimmäinen lähetettiin opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen koskien tiedonkulkua, yhteistyön ja vuorovaikutuksen kehittämistä sekä harrastamista perheissä. Toinen kysely suoritettiin oppilaitoksen henkilökunnalle ja hallinnolle yleisestä työilmapiiristä, työskentelyolosuhteista sekä vahvuuksista ja heikkouksista. Laajempi kysely entisille oppilaille siirrettiin myöhempään ajankohtaan.

Tämä arviointikysely on ensimmäinen entisille opiskelijoille suunnattu laajempi tiedustelu. Kysely on rajattu vuosina 1996-2006 päättösuorituksen tehneille opiskelijoille. Rajaus perustuu siihen, että nämä opiskelijat ovat jo valmistuneet ammatteihin tai valinneet jo opiskelualansa. Kysymykset olen laatinut yhdessä pianonsoiton opettaja Riitta Thiamin kanssa (LIITE 1). Kysymykset jakaantuvat eri aihepiireihin seuraavasti: yleiset kysymykset opinnoista ja muuta taustatietoa, esiintymiskokemukset, harrastus, kysymykset ammattilaisille ja muille, sekä muu musiikkitoiminta ja kulttuuri. Analysoimalla omia kokemuksiaan eri osa-alueilla entiset opiskelijat luovat tietopohjaa arvioinnille. Tarkoituksena on hankkia tietoa millaisia ajatuksia heillä on opetukseen liittyvistä

käytännöistä, miten he ovat kokeneet opinnot, millaisia kokemuksia he ovat saaneet ja miten musiikin harrastus on jatkunut myöhemmin elämässä. Saatujen tulosten pohjalta voidaan arvioida, millä tavoin musiikkiopisto on sille tarkoitetussa opetustehtävässään onnistunut. Samassa yhteydessä voidaan arvioida opetustyön kehittämiskohteita ja miettiä löytyykö ratkaisuja ongelmakohtiin olemassa olevien resurssien puitteissa.

3.3 Ennakkoarviointi

Tulosten ennakkoarviointi on vaikeaa, sillä vastauksiin vaikuttavia tekijöitä on hyvin monia. Kyselyyn vastanneiden prosentiksi arvioisin 40 %. Mitkä ovat ne vastaamatta jättäneet 60 %? Ensimmäisenä tekijänä on osoitetietojen oikeellisuus. Asian suhteen heräsi epäily henkilön kohdalla, jolle ei löytynyt maistraatin kautta suoritetusta osoitekyselystä osoitetietoja. Tiedän itse missä hän asuu ja varmistin osoitteen muulla tavalla. Osalla osoitetiedot olivat sellaisia, etteivät ne kaikkien osalta todennäköisesti pidä paikkaansa. Näin ollen kysely ei ole tavoittanut kaikkia.

Kyselyyn vastaajien olettaisin olevan musiikkiin myönteisesti suhtautuvia: musiikin kuuntelijoita, harrastajia, ammatissaan musiikkia tarvitsevia, musiikin tai muun taiteenalan parissa työskenteleviä. Erääksi vaikuttavaksi tekijäksi oletan sen, että musiikinopiskelu on ollut heille henkilökohtainen valinta ja kiinnostava asia. Joillekin musiikin harrastus on ollut vanhempien valinta eikä asiaan uudelleen perehtyminen kiinnosta. Heistäkin löytyy potentiaalisia vastaajia, sillä nyt oli mahdollisuus ilmaista mielipiteensä, miten asian on kokenut. Löytyy myös henkilökohtaisia syitä eli oletan vastaajista löytyvän oppilaita, jotka tuntevat velvollisuudekseen vastata vanhan opettajansa kyselyyn.

Yleisesti on mielenkiintoista nähdä, minkälaisia mielikuvia musiikkiopinnot ovat jättäneet. Onko musiikin tekeminen ollut niin dramaattinen kokemus, ettei missään tapauksessa halua kuulla puhuttavan musiikista saati harrastaa sitä tai innostus on jatkunut tavalla tai toisella edelleen.

Vastausten osalta vaihtelu on varmaankin hyvin monimuotoista. Tämänkaltaisessa kyselyssä on helpompi kertoa anonyymisti kokemuksistaan ja tuntemuksistaan kuin henkilökohtaisessa keskustelussa. Vaikka suorituksia analysoidaan opettajan kanssa

tunnilla, niin tapahtuman tuoreuden vuoksi ei pysty, eikä osaa muodostaa mielipidettä kokonaisuudesta. Kaikki eivät ole myöskään niin nopeita muodostamaan kokonaiskuvaa siitä, mitä he olisivat oikeastaan toivoneet tai halunneet opiskelultaan. Musiikkiopistossa opiskelu tapahtuu ikävaiheessa, jolloin ei voi tietää mihin taitojaan voi hyödyntää tai mitä opetukselta olisi toivottu lisää.

Arvioisin vastanneiden määrissä naisten ja miesten prosentuaalisen osuuden samaksi kuin lähetettyjen kyselyiden kokonaismäärän suhde. Ensimmäiset kysymykset koskivat opintoja yleisesti. Ennakoarviona olettaisin, että suurin osa on opiskellut toivomaansa soitinta, eikä vaatimustaso soittimen ohjelmistossa tai yleisissä aineissa ole ollut ylipääsemättömän vaikea.

Harjoittelusta löytyy monenlaisia arvioita. Harva varmaan on kokenut harjoitelleensa liian vähän. Tasosuoritusten tarpeellisuudesta mielipiteet voivat jakaantua hyvin erilaisiksi. Kuitenkin oletan, että monelle tietyn tason suoritus kertoo taidoissaan edistymisestä. Olen keskustellut vuosien varrella aiheesta oppilaiden kanssa ja useimmat ovat sitä mieltä, että huolimatta kaikesta jännittävydestä ja pitkällisestä valmistautumisesta suorituksen tekeminen merkitsee voittoa ja saavutusta. On tavallaan todistettavasti päässyt tietylle tasolle taidoissaan. Jos ei mitään tarvitse tehdä niin sekin saattaa tuntua turhautavalta, sillä vaikea on itse päätellä onko oppinut yhtään mitään vuosien kuluessa. Palautteen merkitys on erittäin tärkeää, sillä pitkällisen harjoittelun jälkeen on mukava kuulla kuinka on tehtävässään onnistunut.

Päättötason suorituksen merkityksestä ajatukset ovat hyvin erilaisia. Ehkä joillekin se on jonkin päätepisteen saavuttaminen, oman tavoitteen saavuttaminen, joillekin yhdentekevä tai pakollinen suoritus lukion kursseihin valkolakin saamiseksi. Ovatko toiveet täyttyneet odotusten mukaisesti vai ehkä jääneet saavuttamatta? Asia koskee sekä musiikkiopistoa, että opiskelijoita. Molemmilla on omat toiveensa ja tavoitteensa. Siihen löytyy vastaus kyselyn valmistumisen jälkeen.

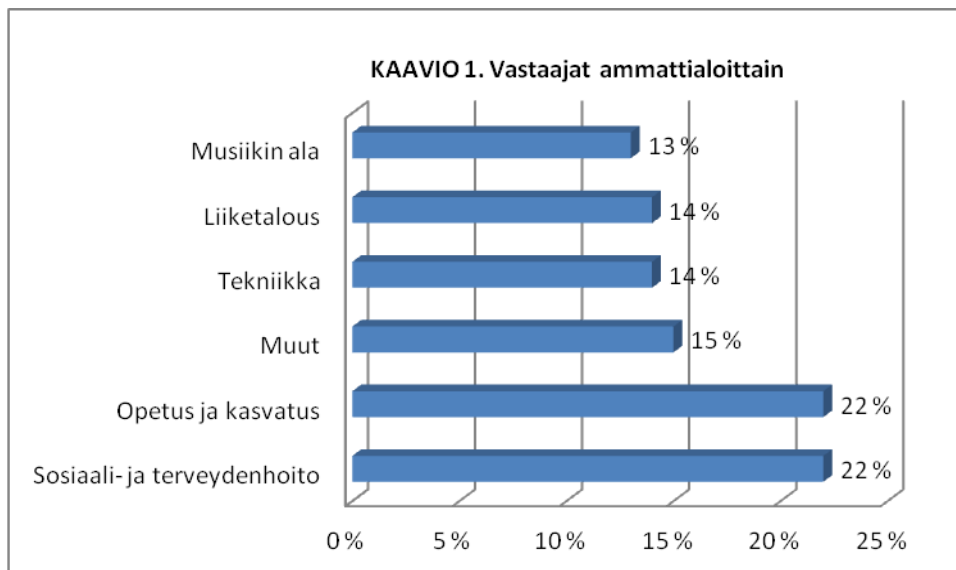
Esiintymiset ovat osa musiikin tekemistä ja siitä saadut kokemukset ovat erilaisia. Esiintyminen on aina hyvin henkilökohtainen kokemus, joten vastausten kirjo on hyvin laaja. Toiselle nautinto, toiselle kauhistus. Musiikin harrastus ei varmaan keneltäkään ole täysin unohtunut, sillä aina pitkäaikaisesta harrastuksesta jää jonkinlainen mielenkiinto

asiaa kohtaan muodossa tai toisessa.

4 KYSELYN TULOKSET

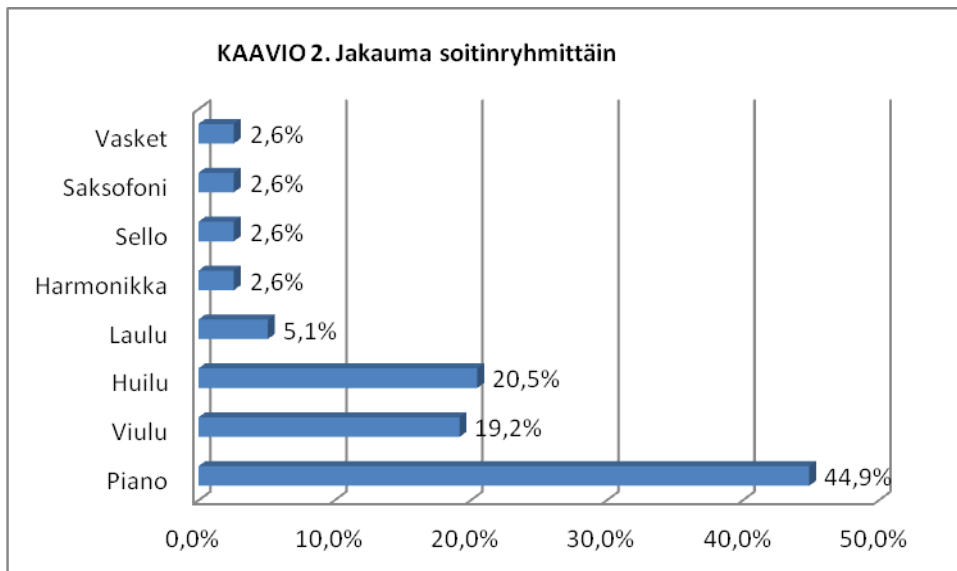
4.1 Yleistä opinnoista

Kysely lähetettiin kirjeitse 173:lleentiselle opiskelijalle, joista 25 oli miehiä. Vastauksia tuli 78 kappaletta eli vastausprosentiksi muodostui 45 %. Ammattialoittain vastaajat jakaantuivat opetus- ja kasvatustalouden, sosiaali- ja terveydenhoitoalan, tekniikan, musiikin ja muiden alojen kesken tasaisesti (KAAVIO 1).

Suurimpana vastaajaryhmänä olivat opetus- ja kasvatustaloudella sekä sosiaali- ja terveydenhoitoaloilla työskentelevät henkilöt. Tuloksesta näkyy samalla naisvaltaisuus musiikkiopistossa ja naisvaltaiset ammattialat. Opetus- ja kasvatustaloudella työskentelevien vastausten suuri osuus ehkä selittyy sillä, että aihe koskettaa heidän omaa työtään.

Vastaajia oli melkein kaikissa soitinryhmissä. Prosentuaalisesti jakauma vastaa osittain sitä suhdetta, mikä on kyseisen solistisen aineen osuus annettavan opetuksen määrästä. Ainoastaan huilun osuus poikkeaa. Vastausten määrään vaikuttaa luultavasti se, että he ovat olleet omia oppilaitani (KAAVIO 2).

Suurin osa on saanut opiskella toivomaansa solistista ainetta. Vain 5 % on opiskellut muuta, joka ei ole ollut valinnassa ensisijaisena. Heistä osa on myös opiskellut sivuainetta pääaineen lisäksi. Kyselyn tuloksista päätellen harrastuksen etenemiseen ei välttämättä vaikuta aina se, onko soitin ollut ensisijainen toive. Kuitenkin jonkin kohdalla tästä syystä opiskeluun suhtautuminen ei ollut niin aktiivista. Opiskelijoista 17:llä oli myös sivuaine tai useampia. Heistä 12 suoritti päättötodistuksen myös yhdessä tai useammassa sivuaineessa. Opetukseen ja opetusjärjestelyihin liittyvissä kohdissa muutama henkilö olisi halunnut pitemmän soittotunnin.

Opetustiloissa on ollut tiettyjä ongelmia vuosien varrella. Luokkien äänieristys on hyvin heikko ja myös opetustilojen järjestely on tuottanut mietintää vuosien varrella. Kuitenkin suurin osa piti tiloja hyvinä tai kohtalaisina.

Solistisen aineen opetuksen ja teoreettisten aineiden vaatimustasoa pääosin pidettiin sopivan. Muutaman mielestä vaatimustaso oli helppo tai liian vaativa. Omasta harjoittelusta arviot olivat hyvin realistisia: Omasta mielestään riittävästi harjoitelleita oli 16,9 %. liian vähän 28,6 % ja vaihtelevasti 54,4 %.

Musiikin opetus on hyvin monimuotoinen tapahtuma, jossa opettajan rooli on vielä keskeisempi kuin koulun perusopetuksessa. Opetustilanne solistisessa opetuksessa on kahden henkilön välistä vuorovaikutusta, jossa sillä hetkellä ei ole muuta taustaryhmää.

Tavoitteena on perustietojen ja taitojen lisäksi antaa onnistumisen ja elämyksien kokemista. Mikä on saanut nämä opiskelijat jatkamaan opintojaan näinkin pitkälle?

Hyvä pedagoginen oppimisympäristö kasvattaa ja luo opiskelijalle realistisen kuvan itsestään niin, että tämä pystyy arvioimaan oman suorituksensa hyviä ja huonoja puolia. Lisäksi tärkeää on palautteen antaminen kaikille tasapuolisesti. (Uusikylä 2006, 41.) Onko musiikkiopisto oppimisympäristönä antanut näitä aineksia? Asia on konkreettinen tasosuoritusten kohdalla, jossa arvioidaan oppilaan esitystä. Tasosuorituksia vastaajat yhtä lukuunottamatta pitivät hyvänä eli suoritus kertoo omasta edistymisestä sekä antaa tavoitteita harjoittelulle.

Tasosuoritusta koskevia ajatuksia esitti 29,9 %. Mielenkiintoista oli se, että kommentit jakaantuivat seuraaviin kolmeen kohtaan.

a) Suoritus tilanne, joka on koettu ahdistavana, jännittävänä, harjoitteluun paineita lisäävänä tai jäykkänä tapahtumana. Tälle asialle toivottiin jotain muutosta. Kuitenkaan itse suoritus ei saanut kielteistä kantaa. Monen vastaajan mielestä jännityksen myötä ei todellinen osaaminen tule esille. Vaihtoehtoina on esitetty konserttien muodossa tehtävät suoritukset tai arvosana useamman esityksen perusteella.

b) Itse soittamisen iloon liittyvät tuntemukset. Tasosuoritukset ovat hyödyllisiä ja hyviä tavoitteita, mutta silloin kun ne tuntuvat päätavoitteilta, opintojen itsetarkoitukselta tai liian korostetuilta (tehokkuusajattelu), oma ilo ja innostus soittamisesta katoaa. Moni piti tärkeänä, että musiikin tekeminen on hauskaa ja suoritukset tehdään silloin, kun siihen on valmis. Asteikot saivat myös kannanoton täysin turhina, millä ei ole merkitystä.

c) Suoritukset opettivat paineensietokykyä, antoivat musiikinopiskelun jaksottamisessa hyviä tavoitteita, toivat opiskeluun lisää motivaatiota, voittamisen ja jännityksen positiivisia kokemuksia. Suorituksessa saatu palaute koettiin tärkeänä kertomaan omasta edistymisestä ja pitemmälle ehtineillä tärkeää olisi ulkopuolisen henkilön antama arviointi. Arvioinnin perusteista toivottiin kuitenkin enemmän tietoa.

Tasosuoritusten arviointitapana nykyistä käytäntöä - numero ja sanallinen arvio - piti hyvänä 71,4 %. Hyväksytty / hylätty sekä sanallinen arviointi - vaihtoehtoa piti parhaana

26 %. Pelkän sanallisen arvion tai numeron kannalla oli 2,6 % vastanneista. Eräänä ajatuksena oli myös esitetty se että, arviointitapa määräytyisi oppilaan iän mukaan.

Musiikinopiskelussa motivaatiolla on keskeinen merkitys, sillä edistyminen tapahtuu pienin askelin pitkän ajan kuluessa. Useimmilla kyselyyn vastanneilla musiikkiopisto-opinnot ovat päättäneet perustason päättösuoritukseen. Harmonikkaliiton taiteellinen johtaja Kimmo Mattila esitti MTV 3 - ohjelmassa ”45 min.” näkemyksensä ettei nykyään tahdo löytyä sitoutuneita soittajia pitkäjänteiseen opiskeluun musiikkiopistoissa. (MTV 3, 2010.) Mitkä ovat olleet vastaajien motivaatiot opintojen jatkamiseen päättösuoritukseen saakka tai mikä merkitys todistuksen saamisella on ollut heille?

Toiminta on motivoitunutta silloin, kun toiveena on tavoitteen tai päämäärän saavuttaminen. Modernin käsityksen mukaan opettaja tai kukaan ulkopuolinen henkilö ei voi motivoida oppimaan vaan ihminen itse tuottaa oman motivaationsa.. Kuitenkin myönteinen oppimismotivaatio kasvaa, jos oppilas voi vaikuttaa mitä hän opiskelee. Musiikin opiskelussa tätä ajatusta voi toteuttaa, sillä ohjelmistossa on paljon valinnan mahdollisuuksia ja opetus ei ole samalla tavoin sidottu kirjan sisältöön kuin perusopetuksessa. Motivoituneen toiminnan luomiseksi on tärkeää, että opettaja pystyisi ohjaamaan oppilasta niin, että tavoitteet olisivat oppilaan henkilökohtaisia tavoitteita. Opetussuunnitelmalla on myös oma tärkeä merkityksensä, sillä ilman sitä ei olisi opetusta tai tavoitteita. (Byman 2000, 29-31.)

Motivaatioteorian mukaan motivaatio jakaantuu sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio jakaantuu kolmeen eri tyyppiin. Ensimmäisenä on ilon tunteminen yrittäessään oppia tai ymmärtää uutta asiaa, toisena tyytyväisyyden tunteen tavoittelu tavoitteen saavuttamisen kautta ja kolmantena itse toiminnan tuottamat elämykset ja kokemukset. Ulkoista motivaatiota ei pidetä oppimisen kannalta yhtä toivottavana kuin sisäistä, mutta tavoitteen saavuttamiseen liittyy aina tehtäviä, joiden suorittaminen ei perustu sisäiseen motivaatioon. Ulkoinen motivaatio jakautuu myös kolmeen tyyppiin. Ensimmäisenä on palkkion saamisen tavoite tai vaatimusten täyttäminen, toisessa tavoitellaan ympäristön arvostusta oman minän vahvistamiseksi ja kolmannessa tavoite on jostain syystä erittäin tärkeä tai keino saavuttaa seuraava tavoite. (Byman 2002, 26-37.)

Vastauksien perusteella motivaatiot eivät olleet puhtaasti ulkoisia tai sisäisiä. Pääasiassa opiskelijat ovat olleet hyvin motivoituneita, sillä opiskelu on koettu aika vaativana ja ilman henkilökohtaista kiinnostusta asiaan ei tavoitteen saavuttaminen onnistu. Vain muutama joukosta erottui täysin erilaisena. Yksi tunti suorituksen kyllä kertovan taidoista, mutta soittaneensa vain muille eli ulkoisista syistä ja soittamisen ilo sen myötä oli kadonnut. Muutamalla ei ollut mitään mielipidettä asiasta. Yleisesti suurimmalle osalle suoritus oli erittäin tärkeä saavutus tai palkinto pitkällisen ja vaativan työn jälkeen. Tyytyväisyys siitä, että oli saanut jonkin asian tehtyä valmiiksi. Keskeisenä oli itsearvostus ja ylpeys tehdystä työstä. Työmäärän takia päättösuoritusta verrattiin jopa yo- tutkintoon. Muutamalle kesken jättäminen oli ollut mielessä, mutta olivat itseensä tyytyväisiä saadessaan työn loppuun.

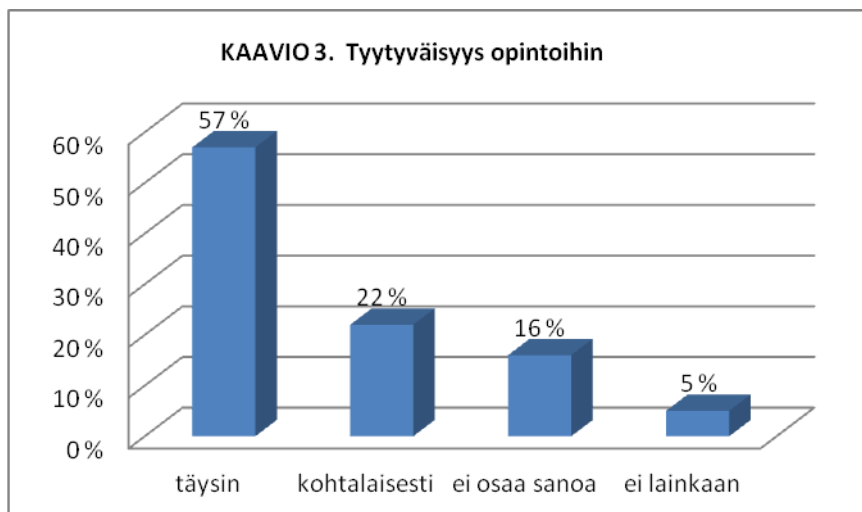
Oma ryhmänsä ovat ne, joille edellä mainitut asiat olivat yhteisiä, mutta he olivat asettaneet itselleen selkeän tavoitteen saada perusopinnot suoritettua. Tärkeää oli myös konkreettinen todiste saavutetusta tasosta omassa soittimen hallinnassa. Tavoitteen saavuttaminen on myös merkinnyt erään harrastuksen viemistä tietylle tasolle ja siirtymistä toiseen. Tärkeää on ollut myös arviointi soittotaidosta. Tietyn tason saavuttamisella on ollut suuri henkilökohtainen merkitys, jopa vuosien jälkeen arvostus tehdystä työstä on noussut. Erittäin mieleenpainuva oli yksi henkilö, joka oli yksityisoppilaasta päässyt varsinaiseksi oppilaaksi ja saanut tavoitteellisen opiskelun mahdollisuuden.

Ulkoisen motivaation sisäistämisestä eli suoritus jotain muuta tavoitetta varten löytyy heiltä, joille suoritus on ollut välietappi ja tietoinen valinta päästäkseen jatko-opintoihin tai saada lisäpisteitä suuntautumisalalleen. Asian voi myös ajatella käänteisesti siten, että näillä henkilöillä on sisäisen motivaation autonomisin muoto. Heille päättösuoritus on vain välietappi, jonka suoritus antaa mahdollisuuden jatkaa eteenpäin haluamallaan opiskelualalla. Joillekin on tässä vaiheessa selvinnyt, ettei aio musiikin ammattilaiseksi, mutta opinnoista on ollut hyötyä valitsemalleen alalle.

Pieni ryhmä löytyy niistä, joille opintojen loppuun saaminen merkitsi helpotusta ja harrastuksen jatkamista omaksi iloksi, lupaa lopettaa tai musiikki on ollut vain harrastus muiden joukossa, jolla ei ole ollut suurempaa henkilökohtaista merkitystä. Näkemyksenä oli myös se, ettei paperilla ole merkitystä, vaan soittaminen itsessään on ollut tärkeä harrastus.

Opinnot olivat suurimmalla osalla vastanneet toiveita täysin tai kohtalaisesti. Pienellä osalla ei lainkaan. Joillakin ei ollut mielipidettä asiasta tai heillä ei ollut ennakko-odotuksia opintojen suhteen. Positiivisena lisäkommenttina oli myös se, ettei ollut opiskellut ensisijaisena toivomaansa soitinta, mutta jälkepäin hyvä näin.

Miksi opinnot eivät olleet vastanneet muutamien kohdalla toiveita? Aiheita ei ollut kovinkaan monia. Toiveet koskivat lähinnä yhteismusisointia, vapaata säestystä tai enemmän musiikkia muista tyyliuuntauksista. Opinnot oli koettu liian vakavina ja koulumaisina. Jollekin olisi ollut tärkeää saada kaksi oppituntia viikossa harjoittelumotivaation ylläpitämiseksi (KAAVIO 3).

Kysymykseen mikä asia tai tapahtuma on erityisesti jäänyt mieleen opinnoista, vastauksista löytyy negatiivisia että positiivisia kokemuksia. Mieleen jääneet tapahtumat tai asiat ovat olleet pääosin positiivisia.

Negatiivisena ilmenneet kokemukset koskivat valtavaa jännitystä tai joko epäonnistumisia tai sen pelkoa esiintymistilanteissa. Myös muutamasta opettaja oli ollut hiukan pelottava, mutta mukava. Pettymyksen tunteista oli yksi kommentti. Ihmimmillisen erehdyksen takia hän ei ollut saanut muiden mukana päättötodistusta jakotilaisuudessa.

Suurimmalle osalle ovat tapahtumat tai asiat olleet myönteisiä. Vastauksista pääosassa ovat tutkinnot, esiintymiset ja erityisesti konsertit. Niissä on voinut tuntea jännitystä, onnistumisen iloa, riemua ja myös saada palautetta omasta esityksestään. Eräästä

kommentista tuli selkeä tunne miten suuri kokemus oli onnistumisesta koettu ilo hänen esiintyessään kerran konsertin viimeisenä ja saadessaan sekä yleisöltä että opettajalta tunnustusta esityksestä.

Esiintyminen mielletään usein edellä mainittujen negatiivisten kokemusten kaltaiseksi, mutta yllättävää oli, että aika monelle nämä kokemukset olivat hauskoja ja kannustavia: Kuten työlle, josta oli ollut lehdessä kuva onnistuneen konsertin jälkeen. Tietty tilanne tai paikka erilaisuudessaan on myös mieleenpainuva: Nelimarkka- museo, Kuusiniemen konsertit, päätöskonsertit, pääsiäiskonsertit kirkossa sekä itsenäisyyspäivän juhlat. Itselleni on myös jäänyt näistä tapahtumista hyvinkin tarkkoja mielikuvia. Yhdessä tekemisen merkitys näkyy siinä, kuinka menneiden vuosien musiikkileirit, CD:n tekeminen, erilaiset projektit, suuremmat orkesterikokoonpanot ja yleensä yhdessä soittaminen, tapahtumat muiden alueen musiikkiopistojen kanssa ovat olleet erityisiä kohokohtia. Musiikkiopistosta ovat vuosien varrella myös erilaiset kokoonpanot esiintyneet useissa tilaisuuksissa. Nämä ´soittokeikat´ ovat olleet mielekkäitä kokemuksia, yhtenä perusteluna se, että ne olivat vapaaehtoisia.

Musiikinopiskelu perustuu pitkälle opettaja – oppilas - suhteeseen. Yhteisten toimintatapojen löytyminen ja totuttelu uuteen ihmiseen vaatii molemmilta oman aikansa. Tästä on hyvänä esimerkkinä opiskelijat, joilla opettaja vaihtui pienen ajan kuluessa useasti. He kokivat ettei opetuksesta tullut pitkäjänteistä, eikä soittotunneissa ollut mielekkyyttä. Tilanne muuttui pysyvän opettajan aloittaessa, mielekkyys soittamiseen palasi. Myös opettajan kanssa tapahtuneet konfliktit ja niiden jälkeen palaaminen normaaliin tilanteeseen merkitsivät paljon opiskelussa.

Opettajat, keskustelut heidän kanssaan ja viikoittaiset soittotunnit olivat jääneet ´kivoina´ ja myös kaipausta herättävinä kokemuksina muistoihin. Opetuksen laatuun on oltu tyytyväisiä. Jännitys oman harjoittelun vähäisyydestä soittotunneille mennessä on tuonut oman lisänsä tunteilla käyntiin.

4.2 Esiintyminen

Jokainen tuntee jännityksen fyysikaalisena ilmiönä hyvin eri tavoin. Jännitys voidaan määritellä sisäisenä hermostossa tapahtuvana ilmiönä niin, että elimistö alkaa tuottaa adrenaliinia enemmän ja havainnot terävöityvät. Jännitys on primitiivinen reaktio, jonka tehtävä on auttaa selviytymään itselleen vaikeasta tai syvää keskittymistä vaativasta tilanteesta. Ihminen on tavallaan valmiustilassa tehtävään. (Arjas 1993, 16-17.)

Esiintymisessä vaikeimpana asiana koetaan - ei itse esittäminen - vaan sen tuoma jännitys. Jo aikaisempien vastauskohtien yhteydessä on noussut esille esiintymiseen liittyneet kokemukset: jännitys, pelot epäonnistumisesta sekä myös jännityksen voittaminen ja koettu onnistumisen ilo.

Esityksen onnistumiseen vaaditaan myös itseluottamusta omaan tekemiseensä. Koskaan ei voi olla jokaisessa asiassa paras vaan täytyy hyväksyä omat puutteensa ja opittava elämään niiden kanssa. Aina löytyy joku joka on parempi jossain osa-alueella, joko ilmaisijana, teknisesti taitavampana, rohkeampana esiintyjänä. Oman itsensä arvostaminen on yksi lähtökohta onnistuneen esityksen tuottamiseksi. Vasta tosiasioiden hyväksyminen mahdollistaa uuden oppimisen ja kehittymisen soittajana. (Arjas 1993, 18-19.)

4.2.1 Esiintymistilanteet

Opiskelijoille tarjoutuu lukuvuoden kuluessa mahdollisuuksia esiintyä oppilaitoksessa järjestetyissä konserteissa ja esittää harjoitettua ohjelmistoa. Tavoitteena on esiintyminen kerran lukukauden aikana. Esiintymistilaisuuksia tarjoutuu myös ulkopuolisten tahojen esiintymispyyntöjen kautta.

Opiston puitteissa 2,3 % mielestä esiintymisiä oli liian vähän, 87 % koki niitä olleen riittävästi ja 6,9 % liian paljon. 71,4 % :lla oli konserteissa yleensä ollut mukana jokin tukihenkilö: vanhemmat, sisarukset, isovanhemmat, opettaja, joku muu läheinen henkilö tai ystävä. Vain muutamalla ei ollut koskaan ketään. Muissa tilaisuuksissa vastaajista oli esiintynyt 75,4 %. Nämä esiintymiset ovat pääosin koettu mukavana vaihteluna ja jossain määrin jännittävinä kokemuksina. Epämiellyttävinä tai yhdentekevinä niitä piti vain kolme

vastanneista. Koska tarkoitus ei ole vain esiintyä ja harjoitella opiston konsertteja varten, positiivisena asiana ilmeni, että vain muutamaa henkilöä lukuunottamatta kaikki ovat esiintyneet jossain määrin perhe- tai muissa juhlissa. Koulujen lukuvuoteen liittyy useita juhlateemoja ja tarkoituksenmukaista olisi, että yhteistyön muotona musiikkia harrastavat soittotaitoiset henkilöt osallistuisivat myös koulun musiikkitoimintaan; yhdistetään tietotaitoa ja luodaan musiikillisia elämyksiä kuulijoille. Myönteisenä on suuri osallistumisprosentti koulun musiikkiohjelmiin, sillä 92 % on ollut mukana ohjelmanteossa. Musiikinopiskelijoiden olisi tärkeää kuunnella myös muita konsertteja oman musiikillisen kehityksen kannalta. Niissä voi tutustua muihin soittimiin ja myös kuunnella millaista muuta musiikkia omalle soittimelle löytyy. Esiintymisjännitykseen liittyen, voisi nähdä etteivät ”kaikki muut” myöskään ole suorituksissaan täydellisiä. Opiskelijoista joskus muissa konserteissa oli käynyt 50,6 % .

4.2.2 Esiintymiskokemukset

Suoritukseen vaikuttaa, miten esiintyjä kokee yleisön. Musiikin esittäjälle on tärkeä myös kuunnella muiden esityksiä, nähdä ja kokea, miten muut toimivat eri tilanteissa ja näin saada myönteisiä ajatuksia omaan esiintymiseen. Nähdessään vaikka epäonnistumisen ja rohkean jatkon eteenpäin, sillä voi olla merkittävä vaikutus omaan käyttäytymiseen ja uskoon myös omasta itsestä soittajana ja esiintyjänä. (Arjas 1993.) Oppilaskonserteissa on tärkeää, että esitystä seuraamassa on jokin tuttu, turvallinen tukihenkilö myötäelämässä tunnelmia hyvinä ja huonoina hetkinä.

Millaisia kokemuksia vastanneilla on ollut esiintyjänä? Kokonaiskuvaksi muodostuu vaikutelma, että suurin osa on pitänyt esiintymisestä ja vain hyvin pienelle osalle se on ollut vaikeaa eri syistä. Lähemmin tarkasteltaessa kaikilla ensimmäisenä ajatuksena oli jännitys, joka ei kuitenkaan muodostunut hallitsevaksi tekijäksi esiintymistilanteessa. Ne, jotka olivat perustelleet tarkemmin, kokivat oppineensa elämään jännityksen kanssa ja myös hallitsemaan sitä. Esiintymiskokemuksen myötä myös ajatukseen tottui ja oppi nauttimaan esiintymisestä eikä jännitys ollut enää niin suuri häiriötekijä. Harjoittelulla on myös oma merkityksensä. Jos tiesi tehneensä työn kunnolla, se antoi esiintymisvarmuutta ja luottamuksen siihen, ettei pelättävää ole. Joukossa oli myös niitä, joille jännitys ei ollut olennainen asia, vaan ohimenevä tunne, eikä se vaikuttanut esiintymiseen sen enempää.

Mukana oli myös ehkä oman itsensä aliarvostamista soittajana.

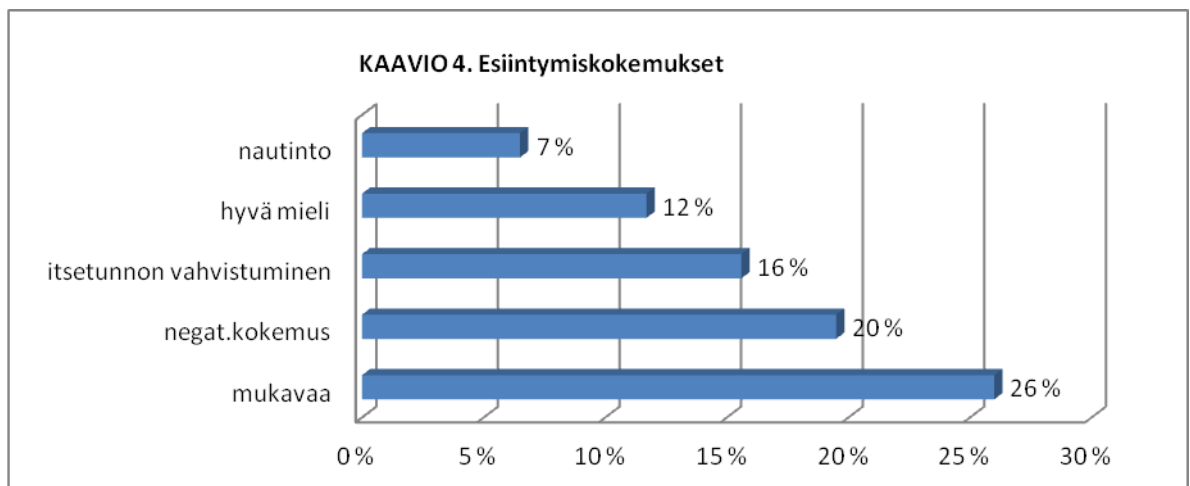
Muutammat olivat kokeneet esiintymisen aina mukavana, kivana, ilona onnistumisesta, josta jälkeenpäin jäi yleensä hyvä mieli. Erityisesti orkesterisoittaminen oli tärkeä turvallisen tunteen tuoja ja mukava esiintymiskokemus. Lisäksi suuremmalla kokoonpanolla esitys tuntui joltain muulta, kuin yksin esitettäessä. Orkesterisovitukset olivat olleet kivoja eli omalle taitotasolle sopivia.

Esiintymisellä on myös merkitystä itsetunnon kehityksen kannalta. Sen kautta moni oli oppinut arvostamaan itseään ja saanut vahvistusta sekä luottamusta soittajana ja esiintyjänä. Samalla tavoin seuraavat havainnot liittyvät itsetuntoon ja sen vahvistumiseen: Omien odotusten ylittäminen ja onnistumisen kokemukset esityksestä, mukava esittää muille mieleisiään kappaleita ja samalla tuoda esille omaa oppimistaan ja edistymistään soittimen hallinnassa. Myös toisten esitysten kuuntelemisen kautta oppi uutta. Kehittymisen ja kokemuksen myötä, myös lavalla oleminen ja soittaminen muuttui nautinnoksi, niin että yleisö unohtui ja tunsu tekevänsä musiikkia muiden iloksi. Pieleen menneet esitykset ovat myös opettaneet pettymyksistä selviytymistä. Palaute koettiin myöskin tässä yhteydessä tärkeäksi ja kannustavaksi.

Joillakin keskeiseksi ajatukseksi esiintymistilanteessa nousee epäonnistumisen pelko. Tämän kaltaisiin kokemuksiin vaikuttavat alitajuntaiset ns. automaattiset ajatukset. Automaattiset ajatukset tulvat mieleen yleensä juuri esiintyessä ja ovat luonteeltaan negatiivisia. Tulee pelko; ``osaanko ?`` tai ``nyt se kohta tulee, jossa joskus on tapahtunut jotain`` tai ``tämä kuulostaa huonolta muut ovat paljon parempia``. Yleensä ne koskevat omaa suoritusta tai omaa persoonaa. Ne ovat syntyneet omista oletuksista, joilla ei ole todellista perustaa. Niihin alkaa uskoa eikä mieti, onko käsitys omasta minästä ehkä aliarvioiva.(Arjas 1993, 20-22.)

Vastaajista osalle jäi kokemuksena vain jännitys. Osalta oli myös jatkokommentteja siitä, mitä jännitys toi mukanaan. Päälimmäisenä oli pelko ulkoa soittamisesta, epäonnistumisesta tai virheistä. Esitys tuntui olevan pelkkää suorittamista. Yksin yleisön huomion kohteena oleminen oli pelottavaa ja ikäkaudella oli myös vaikutus asiaan. Yhtenä jännitystä lisäävänä tekijänä koettiin toisten opiskelijoiden jännityksestä puhuminen eli siirtovaikutus. Muutamalla jännitys ei ole rajoittunut vain tähän elämänvaiheeseen, vaan on

jatkunut myöhemmin aikuisiällä. Opettajaurani aikana olen myös kohdannut henkilöitä, joille olisin kuvitellut esiintymisestä jääneen traumaattisiakin kokemuksia. Fyysiset oireet ovat olleet todella voimakkaita. Kuitenkaan he eivät ole kyseenalaistaneet esiintymistään, vaan ennakko-oireet ovat kuuluneet asiaan, eikä se häirinnyt itse esiintymistä. Epäonnistuminen tai sen pelko, on jättänyt jollekin esiintymiseen kielteisen kannan edelleenkin aikuisena. Epäonnistumisen kohtaamisessa näkyy myös erilaiset näkökulmat. Moni näki asian voimavarana ja oppimiskokemuksena, kuinka oppia sietämään ja hyväksymään virheitä, sekä jatkamaan rohkeasti eteenpäin. Eri asia on esiintymispelko. Se ei ole poistunut myöhemmässäkään elämässä, ainoastaan pakkotilanteessa on esiinnyttävä. (KAAVIO 4).

Koottuna tuntemukset ja kokemukset jakaantuivat seuraavasti niin, että kaikki kokivat jonkinlaista jännitystä. Suurimmalla osalla on kuitenkin jäänyt esiintymisestä positiivisia kokemuksia. Negatiiviset kokemukset eivät kuitenkaan merkitse sitä, että esiintyminen olisi ollut epämiellyttävää kaikilta osin.

4.2.3 Hyödyt ja haitat

Tähän asti eri kysymysten yhteydessä on tullut esille olennaisia esiintymiseen ja musiikin opiskeluun liittyviä sekä hyviä että huonoja kokemuksia. Kuitenkin esiintymiskokemuksen saamisessa konsertteja 91 % piti hyödyllisinä, 2,5 % ei pitänyt ja 6,5 % ei osannut sanoa. Esiintymistaitoa tarvitaan opiskelussa, monissa ammateissa ja myös muissa yhteyksissä, ei ainoastaan musiikin esittämisessä. Kysymykseen ”onko musiikkiopiston aikaisista

esiintymisistä ollut hyötyä vai haittaa myöhemmin?”, vastaukset ovat hyvin yhteneväiset. Kiteytettynä muutamalla lauseella, mitä vastaajat olivat kokeneet saaneensa yleisellä tasolla. Voisi todeta, että keskeistä oli itsevarmuuden kasvaminen eli rohkeus ja uskallus esittää asiansa luontevasti sekä selkeästi yleisölle ja olla huomionkohteena. Myös jännityksen hallinnan oppiminen koettiin positiivisena. Joku käytti mielenkiintoista ilmausta ”uskaltaa heittäytyä erilaisiin tilanteisiin”.

Esiintymisen kannalta musiikkiopiston kokemukset ovat antaneet pohjan esiintymistaidolle. Musiikillinen esittäminen koettiin niin vaativaksi, ettei muussa yhteydessä esille tuleminen tunnu jännittävältä. Saatu esiintymistaito oli myös jollekin parasta, mitä musiikkiopisto oli antanut opiskelussa. On saanut rutiinia, tottumusta ja turha jännitys on vähentynyt vuosien kuluessa. Voi keskittyä ja nauttia esiintymisestä, sekä oppia tuntemaan ne tekijät, mitkä vaikuttavat omaan suoritukseen. Kuitenkin kokoavana mielipiteenä löytyi monesta vastauksesta se, ettei esiintymistä voi koskaan oppia tai opiskella liikaa.

Jollekin osalle musiikin esittäjän rooli ei ole se antoisin. Esiintyminen on vastenmielistä ja vain pakon edessä tapahtuvaa toimintaa. Itse esitystilanteen joku on kokenut opiskelun aikana siten, että myöhemminkään ei ole löytynyt innostusta esiintymiseen.

4.3 Musiikki harrastuksena

Lapselle ja nuorelle jonkin asian harrastaminen on tärkeää aikuisuuteen kasvaessa. Harrastuksen parissa lapsi oppii sosiaalisen kanssakäymisen taitoja. Opettajan tehtävä puolestaan vaatii taitoa ohjata opiskelijaa niin, että innostus ja uteliaisuus uuden oppimiseen säilyisi. Oppilaalle on tärkeää opettajan oikeanlainen kannustus ja kiitos. (Uusikylä 2006, 21-26.) Oli harrastusmuoto mikä tahansa, siihen tarvitaan myös vanhempien ja läheisien tukea sekä kannustusta monella tavoin.

Lapsi ei itse pysty vastaamaan siitä, että on oikeaan aikaan oikeassa paikassa tarvittavat välineet mukanaan. Vanhempia tarvitaan ohjaamaan ja tukemaan myös myöhemmin iän karttuessa, sillä musiikilliset tehtävät muuttuvat vaativimmiksi ja elämään tulee mukaan muita asioita. Musiikin harjoittelu vaatii omaa panostusta ja myös yksin tekemistä. Silloin usein tullaan tilanteeseen, jossa nuori haluaa lopettaa musiikin harrastuksen ja vanhempien

merkitys jatkamiselle on suuri. Hetki on usein tilapäinen ja vaikean ajan ohitse pääseminen muuttaa usein omaa käsitystä musiikin merkityksestä.

On tilanteita, jossa opettajana olen nähnyt, ettei pakolla jatkaminen tuota minkäänlaista iloa. Enemmänkin vastenmielisyyttä koko asiaa kohtaan. Silloin on ehkä parempi lopettaa ja miettiä mitä haluaa tehdä. Parempi säilyttää ne siihen asti koetut hyvät kokemukset kuin lisätä negatiivisia tunteita. Myöhemmin harrastus voi jatkua tavalla tai toisella itselle mielekkäällä tavalla. Vertailuksi voisi ottaa vaikka jonkin urheilulajin. Pakko harrastaa ja osallistua, vaikka tulokset eivät muutu. Harjoittelu tuntuu epämiellyttävältä ja vastenmieliseltä. Siinä tilanteessa on parempi miettiä jatkaako puurtamista vai harrastaa liikuntaa niin että siitä tuntee myös iloa.

4.3.1 Kannustuksen merkitys

Kyselyssä tärkein kannustus tuli perhepiiristä: vanhemmat, sisarukset ja muut sukulaiset. Myös opettajien ja kavereiden osa oli tärkeä. Musiikkia harrastavat kaverit toimivat tavallaan vertaistukiryhmänä, joiden kanssa sai keskustella harrastukseen liittyvistä asioista. Jos perheessä on ollut musiikkia harrastavia vanhempia sisarusia, niin heidän esimerkkinsä on tavallaan ollut esikuva ja innostaja harjoittelulle.

Millaisia ovat kannustuksen muodot? Vastauksista löytyy ne perustavat tekijät, mitkä ovat tärkeitä harrastuksen jatkumiselle. Moni arvosti suuresti vanhempiaan siitä, että ovat jaksaneet kuljettaa soittotunneille viikoittain, kuunnella harjoittelua ja olla mukana konserteissa ja muussa. Tietenkin se harjoittelemiseen kehottaminen on myöhemmin ajateltuna ollut tärkeää. Yhtenä oli myös taloudellinen tuki; lukukausimaksut ja soittimien hankinta. Hetkinä, jolloin tahtoo usko loppua omaan soittamiseen ja lopettamisen ajatukset käyvät mielessä positiivisella kannustamisella on suuri merkitys. Sanallinen myönteinen palaute perheeltä ja muilta lisää myös intoa. Esiintyminen sukulaisille ja saatu palaute koettiin myönteisenä. Muutama ei tuntenut saaneensa minkäänlaista kannustusta muulta kuin itseltään ja opettajalta. Musiikkiopistoissa poikien määrä on aika pieni ja erään vastauksen kohdalla mietin, miten tärkeää olisi, että soittavat pojat tekisivät yhdessä enemmän ja tutustuisivat toisiinsa. Jos ei ole soittavia kavereita ja ympärillä vain tyttöjä, niin pojat ovat aika yksin. Harrastuksena musiikki oli tärkein 55,8 % :lla, yksi harrastus

muiden joukossa 41,6% :llaja ei kovinkaan tärkeä 2,6 % :lla. Musiikkiopistolaiset ovat olleet kautta aikojen yleensäkin aktiivisia harrastuksiin osallistujia. Jossain vaiheessa jotkut joutuvat miettimään koulun muuttuessa vaativammaksi, mikä oikeasti on heille tärkeää ja samalla joutuu valintojen eteen. Näin muutamalla oli se yksi harrastus muiden joukossa muuttunut tärkeimmäksi. Musiikki ja moni muu harrastus vie paljon aikaa, jotta pääsee eteenpäin ja näin arvioivat vastanneet musiikin osalta: musiikin harrastus oli vienyt aikaa sopivasti 80 %: n mielestä, 11,7 %:n mielestä liikaa ja 10,4 % ei osannut sanoa.

4.3.2 Musiikilliset kokemukset

Musiikin mukanaan tuomat kokemukset ja elämykset liittyvät kiinteästi oman mielen maailmaan. Musiikin perustana on ääni, johon lisätään muuttuvia tekijöitä kuten melodia, rytmi, harmonia jne. Sävelmät, jotka näistä tekijöistä muodostuvat, vaikuttavat kuulemisen kautta ihmiseen sekä psyykkisesti että fysiologisesti. Musiikin tyyli vaikuttaa siihen millaisia mielenmaisemia se herättää tajunnassa. Fysiologisesti musiikin rytmi, nopea tai hidas melodia puolestaan vaikuttaa sydämen lyönteihin ja verenkiertoon, nopeuttaen tai hidastaen toimintoja konkreettisesti. Musiikin tekemisen tai kuuntelemisen tuoma elämys lisää aivojen tuottaman endorfiinin määrää ja lisää mielihyvän tunnetta. (Ahonen 1993, 37-54.) Kokonaisuutena musiikin tuottamat tunteet ovat hyvin yksilöllisiä. Sen tuomat kokemukset ja tunteet muotoutuvat kuuntelijan tai soittajan omista sisäisistä mielenmaisemista, fyysisistä ja psyykkisistä reaktioista. Elämässä äänellä on keskeinen merkitys: se on ensimmäinen ja viimeinen mitä ihminen elämässään ympäristöstään havaitsee.

Se, mitä soittamisessa ja musiikissa on ollut vastaajille antoisinta, jakautuu selkeästi muutamiin osa-alueisiin. Ensimmäisenä useimmissa vastauksissa oli uuden oppiminen. Ilo oppia soittamaan vaativia, kauniita kappaleita, usein kovankin uurastuksen jälkeen. Eli haasteisiin vastaaminen ja niiden voittaminen, tunne oman itsensä ylittämisestä. Tekniikan kehittyminen ja oman soittimen hallinta tuo mielihyvän tunteita siitä, että todella osaa jotain ja voi olla jossain hyvä. Oppimiseen liittyy myös esiintymisen taito ja itsensä hallinta esiintymistilanteissa. Sosiaalinen kanssakäyminen on jokaiselle tärkeää. Musiikin tekeminen yhdessä luo yhteenkuuluvuuden tunteen henkilöiden kanssa, jotka jakavat samanlaisia kokemuksia ja tunteita. Samalla saa myös uusia ystävyysuhteita.

Orkesteri ja muu kamarimusiikki koettiin tärkeäksi, sillä siinä sai kokea toisenlaisia elämyksiä soinnista ja yleensä musiikista, kuin yksin soittaessa.

Musiikilla on myös terapeutinen vaikutus. Se toimii tunteiden purkamisen kanavana sekä ilossa että surussa. Musiikki itsessään on tärkeää; kauniit melodiat ja nautinto kuulemisesta antavat miellyttäviä elämyksiä. Sen avulla työ- ja koulupäivän jälkeen voi rauhoittua, rentoutua, unohtaa ja siirtyä aivan omaan maailmaansa. Merkittävää on itseilmaisun ja luovuuden mahdollisuus. Tulkinnan kautta voi tuoda esille omat ajatuksensa ja tehdä musiikkia juuri sellaisena kuin haluaa ja tuntee, soittaa omaksi ilokseen. Luomalla uutta, joko improvisoimalla tai tekemällä omia sävellyksiä, saa kokea elämyksiä omasta luomuksestaan. Elämyksiä voi kokea myös harjoitellessa, jos se sujuu juuri sillä tavoin, miten toivoo. Esittämislle on myös toinen puoli; esiintymisestä saadut kiitokset merkitsevät myös sitä, että on tuottanut jollekin muulle iloa myönteisellä kuuntelukokemuksella.

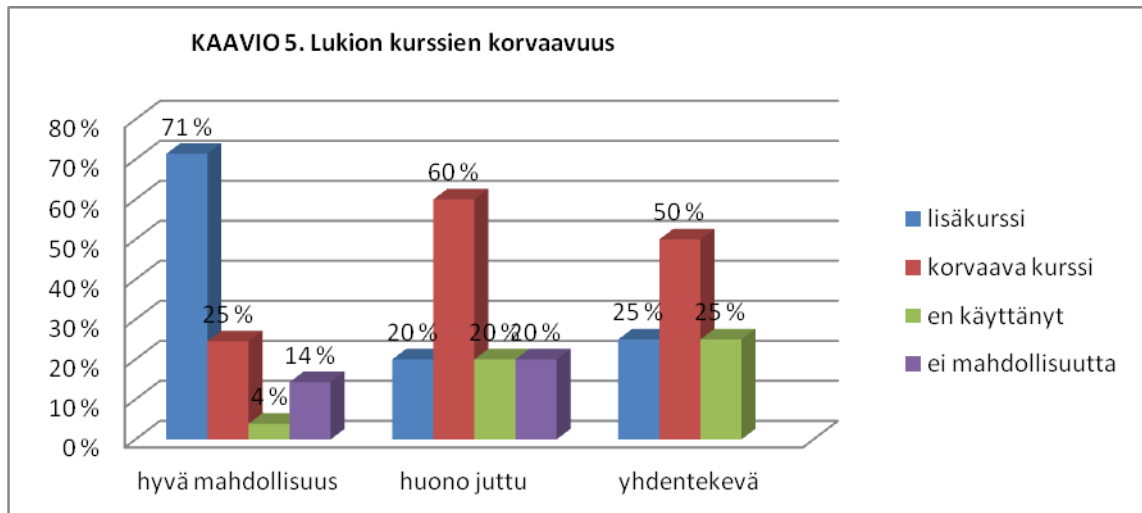
4.3.3 Vaikutus ammatinvalintaan

Musiikinopiskelu on vaikuttanut ammatinvalintaan 28,6 % :lla joko niin, että ovat hakeutuneet (tai aikoneet hakeutua) musiikin ammattilaiseksi tai aloille, joilla tarvitaan tai katsotaan eduksi kyseisiä taitoja. Saadut tiedot ja taidot ovat eduksi mm. luokanopettajille, lasten ja nuorten kanssa työskenteleville ja kuntouttavassa työssä toimiville. Joillakin oli suunnitelmassa ollut jatkaa musiikin ammatillisia opintoja, mutta eriyistä suuntautuminen tapahtui muulle alalle. Musiikin ammattiopinnoista ja jatkomahdollisuuksista olisi toivottu enemmän tietoa jo opiskeluaikana, jotta hakeutuminen ei olisi jäänyt liian pitkän ajan päähän opinnoista. Valinnan osalta tuli myös muutamille päätös, että musiikki jää harrastukseksi, ei ammatiksi.

4.3.4 Musiikkiopintojen hyöty lukio-opinnoissa

Alajärven lukiossa on ollut pitemmän aikaa mahdollisuus käyttää musiikkiopiston suorituksia musiikin kurssin korvaajana tai lisäkurssina. Osalla vastaajista ei ole kouluaikana ollut vielä tätä mahdollisuutta. Heistä suurin osa kuitenkin piti mahdollisuutta

hyvänä. Musiikkiopintoja on käytetty sekä korvaavina että lisäkurssina. Hyvin pieni osa ei ole käyttänyt mahdollisuutta lainkaan. Vastaamatta jätti 11,7 %, osa heistä musiikkilukion muualla suorittaneita (KAAVIO 5).

Ne, jotka pitivät korvaavuutta huonona asiana, perustelivat vastaustaan sillä, että lukiossa annetaan laadukasta opetusta ja siellä oppii sellaisia taitoja, joita ei omissa musiikkiopisto-opinnoissa välttämättä tule esille. Oman opetuskokemuksen kautta tiedän joidenkin perusteluina korvaavan kurssin käytölle olleen se, että tietyillä kursseilla käydään läpi ennestään tuttuja perusasioita. He käyttävät ajan mieluummin jonkin muun kurssin suoritukseen. Lisäkurssilla on myös merkitystä lukion opintoihin vaadittujen kurssien täydentäjänä. Joskus on saattanut lukion loppuun suorittaminen olla riippuvainen juuri tästä lisäkurssista. Kuitenkin suurin osa on osallistunut lukion musiikinopetukseen täydellä innolla ja nautinnolla uusien musiikkikokemuksien ja elämyksien saamiseksi. Kyselyssä tiedusteltiin myös onko keskiasteen oppilaitoksissa hyväksi luettu opintoja musiikinalalta. Vain kolme henkilöä oli saanut lisäkurssin ammattiopinnoissa. Vähäinen lukumäärä selittyy todennäköisesti sillä, että suurin osa vastanneista on opiskellut tai opiskelee yliopistossa, korkeakoulussa tai ammattikorkeakoulussa.

4.4 Musiikki ja ammatti

Musiikin ammattiopintoihin ei vastausten perusteella hakeuduta hetken mielijohteesta vaan uravalintatoive on herännyt jo lapsuudessa eli on ollut tavallaan aina selvää, mitä haluaa

tehdä aikuisena. Suurin osa kuitenkin on päättänyt hakeutua alalle yläasteen aikana. Varmuus asiasta on tullut viimeistään lukion loppupuolella. Musiikin ammatikseen valinneista puolet on suuntautunut kanttoreiksi. Osalla ovat opinnot kesken tai suoritteilla jatko-opintoina työn ohella. Muita suuntautumisvaihtoehtoja joihin vastaneet ovat hakeutuneet, oli musiikkioppilaitoksen opettaja, muusikon ammattitutkinto, pop / jazz musiikinohjaaja / pedagogi , musiikkitiede sekä musiikkikasvatus.

4.4.1 Miksi musiikki ammatiksi ?

Musiikin valinta ammatiksi on lähinnä (lainatakseni erästä vastausta) kutsumusammatti. Yhteisenä piirteenä kaikille on se, että musiikki on ollut tärkeä osa elämää aina ja siitä on saanut positiivisia kokemuksia. Se jostain syystä kiehtoo ja vie mennessään, sitä ei voi selittää. Muu ei kiinnosta ja tuntuu siltä, että se on ainoa asia mitä osaa, eli luontainen valinta. Innoittajana on halu opettaa ja kasvattaa uusia musiikintekijöitä ja kehittää omia taitojaan. eteenpäin. Työnä se on hyvin itsenäistä ja voi itse pitkälti määritellä toimintatavat. Vain muutamalla on tullut mieleen joskus katumus ammatinvalinnasta. Aina tulee niitä huonompia päiviä, jolloin miettii, olisinko voinut tehdä toisin. Kaksi heistä on kouluttautunut myös toiseen ammattiin. Toinen jatkaa alalla ja toinen täysin erilaisessa ammatissa.

4.4.2 Musiikkiopiston anti jatko-opinnoille

Mielipiteet musiikkiopisto-opintojen antamista valmiuksista olivat samankaltaisia. Niistä sai hyvän pohjan jatkaa ammattiopintoihin ja käytännössä on melkein mahdottomuus jatkaa ilman niitä. Sieltä sai perusteet nuotinluku- ja soittotaidossa sekä teoreettisissa aineissa. Joku kuitenkin koki teoreettisista aineista saamansa valmiudet liian vähäisiksi ja myös muiden musiikkityylien opetusta olisi kaivattu lisää. Pääaine oli vaihtunut suurimmalla osalla jatko-opinnoissa. Vain muutama oli jatkanut aloittamallaan soittimella.

Jos ammattina on musiikki, kuinka on muun musiikkiharrastuksen laita? Kaikki eivät ehdi opintojen ja työn ohella harrastaa muuta. Kuitenkin valikoimasta löytyy seurakunnan musiikkitoiminta, keikat freelance muusikkona, toiminta kuoroissa kuoronjohtajana ja

laulajana, muu yhteismusisointi, bändit, opetus, konsertit ja uusien instrumenttien opettelu.

4.5 Muut ammatit ja musiikki

Muilla ammattialoilla toimivista 39 % tarvitsee musiikkia työssään jonkin verran tai säännöllisesti. Henkilöt, jotka tarvitsevat musiikkia säännöllisesti työssään ovat pääasiassa luokan- ja lastentarhanopettajia. He pitävät lasten musiikkihetkiä päiväkodeissa ja koulussa useampien luokkien musiikkitunteja sekä ohjaavat kerhotoimintaa. Muita ovat liikunnanohjaajat, jotka tarvitsevat musiikkia rytmittääkseen liikuntaa, motivoimiseen, tunteiden ilmaisemiseen ja erilaisten tanssityylien opettamiseen. Erilaisena ammattina mukana on äänisuunnittelija. Hän käyttää mm. itse sävellettyä ja soitettua musiikkia teatterin äänisuunnitteluissa.

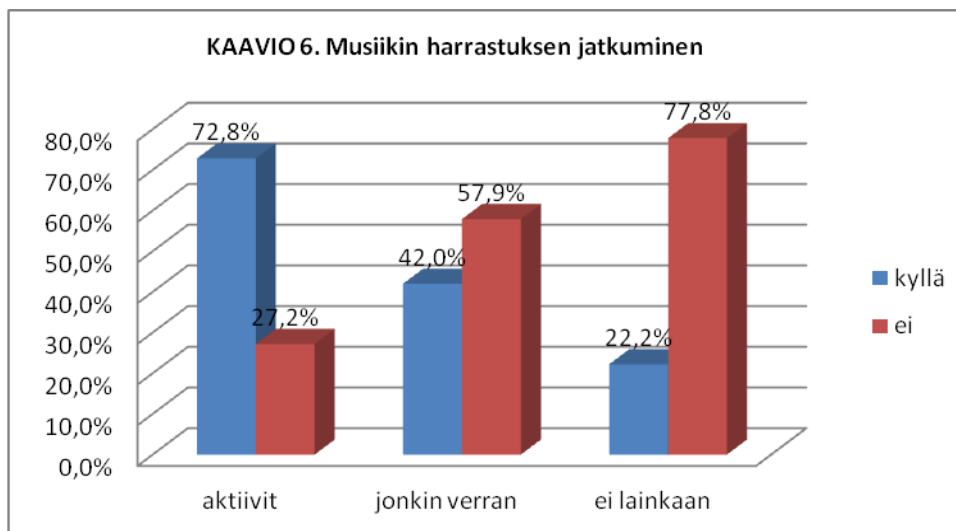
Jonkin verran musiikkia tarvitsevat edustavat osittain samoja ammattialoja kuin edelliset. Tässä ryhmässä suurin osa toimii tai tulee toimimaan sosiaali- ja terveydenhoitoaloilla ja muilla asiakaspalvelualoilla. Lasten kanssa työskentelevät käyttävät musiikkia lasten leikki- ja laulutuokioissa, uusien laulujen opettamisessa ja säestämisessä. Koulussa voi käyttää musiikkia myös kielten opetuksessa kulttuurin tuntemuksen lisääjänä ja opetuksen elävöittäjänä. Musiikin taitoja voi hyödyntää vanhusten palvelukodeissa ja vanhainkodeilla. Terapeuttisessa merkityksessä musiikkia voi käyttää eri tavoin; kuunneltuna, soitettuna tai laulettuna. Tavoitteesta riippuen, rentouttajana, motoristen taitojen kehittäjänä tai ääniongelmiin hoidossa. Psykiatristen potilaitten kuntoutuksessa musiikki toimii tehokkaana muotona rauhoittumisen ja tunteiden herättämisen välineenä. 9 % jätti vastaamatta kysymykseen.

Musiikin tuntemuksesta ja taidoista on hyötyä hyvin erilaisilla sektoreilla kuin vain musiikin ammattialoilla. Lasten ja nuorten kanssa toimiessa osaamisella voi luoda monipuolisia musiikillisia kokemuksia, tuottaa iloa ja nautintoa vanhusten arkipäivään hoitolaitoksissa sekä hoitaa mielenterveyttä tai antaa tukea kuntoutukseen erilaisissa terapiamuodoissa.

4.5.1 Musiikin harrastaminen

Soitto- tai laulutaidon ylläpitäminen riippuu monista seikoista. Pianisteilla usein soitin jää lapsuudenkotiin ja muut soittimet saattavat jatkaa omaa elämäänsä sisaruksen tai sukulaisen soittoharrastuksessa. Harrastus voi jatkua kuitenkin eri muodossa. Musiikinopiskelun jatkaminen vaatii paneutumista. Työn keskellä miettii tarkasti, onko siihen riittävästi aikaa vai jatkanko joskus myöhemmin. Jaottelin vastaukset sen mukaan onko pitänyt taitoa yllä jollain tavoin vai onko soittamisen/ laulamisen jättänyt kokonaan.

Aktiivisesti soitto- tai laulutaitoa ylläpitäneet ovat jatkaneet harrastusta myös muuten. Yli puolet jonkin verran taitoa ylläpitäneistä ei harrasta muuta musiikin tekemistä. Ne, jotka eivät ole lainkaan ylläpitäneet musiikintaitojaan, eivät juurikaan ole jatkaneet harrastusta muulla tavalla. Selvä yhteys musiikin harrastustoiminnan jatkumiselle on oman soitto / laulutaidon ylläpitämisellä. Henkilöt jotka eivät ole jatkaneet omaa musiikin tekemistään, eivät myöskään osallistu niin aktiivisesti muuhun musiikin harrastustoimintaan. (KAAVIO 6)

Eniten harrastajia löytyy kuoromusiikin, lauluryhmien sekä erilaisten bändien ja orkesterien toiminnasta. Tyyleistä löytyy vanhaa musiikkia, vanhempaa rockia, teatterimusiikin tekemistä, sekä hengellistä musiikkia. Osa on jatkanut jossain määrin soittonuneilla käymistä tai on vaihtanut soitinta, joku jopa vähän harvinaisempaan kuten sahaan, joku on jatkanut laulamista karaoken parissa. Mukana ovat myös säestystehtävät, esiintymiset ja musiikin kuuntelu, sekä omaksi iloksi soittaminen, laulaminen yksin ja yhdessä muiden kanssa.

4.5.2 Kokemukset musiikinopiskelusta

Musiikin opiskelussa tulee vasta- ja myötämäkiä. Se vaatii pitkäjänteisyyttä, keskittymistä eivätkä tuloksetkaan tule hetkessä, vaan ajan kuluessa. Sen perusteella mitä aikaisemmissa vastauksissa on tullut esille, musiikki antaa monenlaisia elämyksiä ja kokemuksia, niin huonoja kuin hyviä ja kasvattaa myös henkisesti. Vastausten perusteella suhtautuminen musiikin opiskelun jatkamiseen ei ollut kielteistä, vaan varmasti jatkavansa ajatteli 14,5%, ehkä joskus 64,5 %, ei koskaan enää 19,4 %. Jokin kipinä sielun syvyykseen on jäänyt tuikkimaan: ehkä joskus.

Kaikesta kokemasta jää muistot ja päällimmäisinä ne, mitkä itse on kokenut merkityksellisimpinä sekä hyvässä että pahassa. Siihen millaisia muistoja on jäänyt musiikkiopinnoista, vastauksissa on tietyt yhteneväiset piirteet. Muista esille tulleista asioista heijastuu hyvin erilaiset persoonat ja siihen liittyen se, miten eri tavoin sama asia koetaan. Suurimmalla osalla on hyvät tai pääosin hyvät muistot.

Harrastus ei ole ollut välttämättä se kiinnostavin tai mielekkäin. Joskus se on ollut jopa vastentahtoista. Jälkeenpäin on kuitenkin tullut tyytyväisyyden tunne siitä, että voi soittaa omaksi ilokseen. Harrastusta pidettiin hyvänä, mukavana ja hyödyllisenä, jonka parissa oppi hyvin erilaisia asioita. Sen parista löytyi uusia, samat kokemukset jakavia ystäviä eli sosiaalinen ryhmä johon kuului.

Opiskeluilmapiiri koettiin kotoisana ja opettajat olivat mukavia, asiansa osaavia, joskus ehkä vähän pelottavia pienelle lapselle. Opiskelu koettiin vaativana, haastavana ja paljon työtä vaativana koulun ohella, mutta samalla oppi tavoitteellisuutta ja pitkäjänteisyyttä sekä muita elämäntaitoja. Opintojen aikana oppi itsenäiseen työskentelyyn, ottamaan vastuuta omasta harjoittelusta ja kehittymisestä. Tavoitteellisuus koettiin tärkeänä myös siksi, ettei välttämättä olisi harjoitellut ja kehittynyt eteenpäin.

Samoja asioita koskivat myös yksittäiset eriävät mielipiteet. Tavoitteellisuus koettiin rasiitteena, jos ei aio jatkaa pitemmälle. Opintoja kritisoitiin aikataulullisesti liian tiukkoina ja suorituksiin tähtäävinä, liian koulumaisina. Joku toivoi linjaa tai koulumuotoa, jossa ei olisi samanlaisia tavoitteita. Toinen henkilö taas tunsu saaneensa rauhassa mennä eteenpäin oman edistymisensä mukaan. Klassinen musiikki oli kommenttien aiheena siinä mielessä,

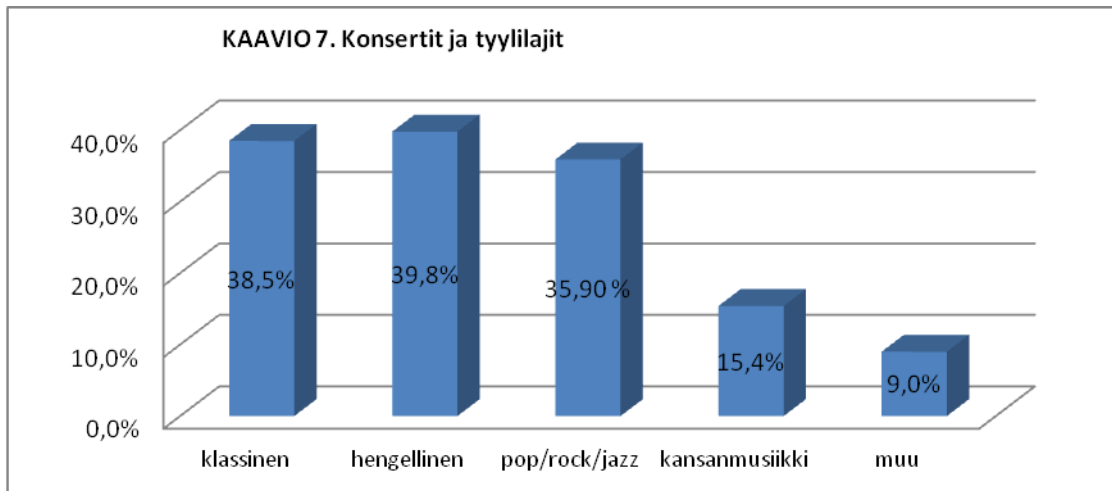
että se on antanut pohjan myös vapaalle säestykselle ja nykyisille harrastuksille. Toisaalta muutama olisi toivonut opettajan vaatineen enemmän. Esiintymiset olivat toisille parasta ja toisille liikaa. Opettajan olisi toivottu ottavan enemmän huomioon oppilaan toiveet harjoitettavasta ohjelmistosta ja toisen henkilön kohdalla opettaja puolestaan otti huomioon, ei niin ahkeran oppilaan toiveet ja antoi mielekkäitä tehtäviä. Mielenkiintoisia vastakohtaisuuksia, mikä todistaa sen, että jokainen on oma yksilönsä. Osa harmitteli harrastuksen jäämistä sivuun ja laiskuutta harjoittelun suhteen. Vain yhdelle, muistot olivat jääneet negatiivisena kokemuksena.

Koskaan ei voi luoda niin täydellistä järjestelmää, että kaikki olisivat täysin tyytyväisiä. Mutta elämään kuuluu jokaiselle myös ne huonommat kokemukset, muuten ei ymmärtäisi eikä arvostaisi niitä hyviä. Mietin jos nyt yhtäkkiä siirryttäisiin tilanteeseen ennen musiikkiopistoa; ei ohjattua, tavoitteellista opetusta ainoastaan eteenpäin vievänä voimana oma innostus ja aktiivisuus. "Etuina" täysi vapaus teknillisesti ja tulkinnallisesti, vain oma luovuus rajana. Ei perusasioita rytmikasta, teoreettisista aineista eikä juuri muustakaan. Ei satua, vaan totta oman kokemukseni kautta. Mitä jos näin tapahtuisi? Moni lapsi ja nuori jäisi ilman tässä kyselyssä esille tulleita kokemuksia tai soittotaitoa.

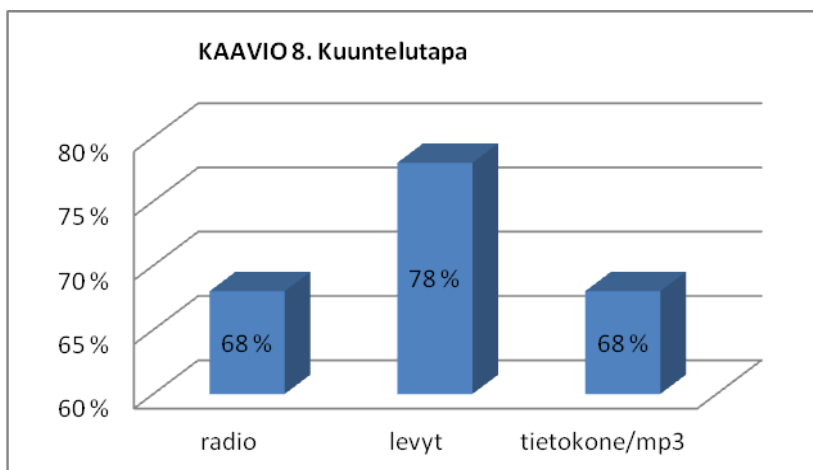
4.6 Muu musiikki- ja kulttuuritoiminta

Musiikin harrastamista on myös kuunteleminen. Seuraavat kysymykset käsittelivät konserteissa käyntiä sekä sitä, millä tavoin kuuntelee musiikkia. Toisena alakohtana oli molemmissa minkä tyyppistä musiikkia kuuntelee. Vaihtoehtoina molemmissa eri musiikinlajien pääsuunnat: klassinen, hengellinen, pop/rock /jazz, kansanmusiikki tai muu. Annetuista vaihtoehdoista valinnat sai tehdä oman mieltymyksensä mukaan.

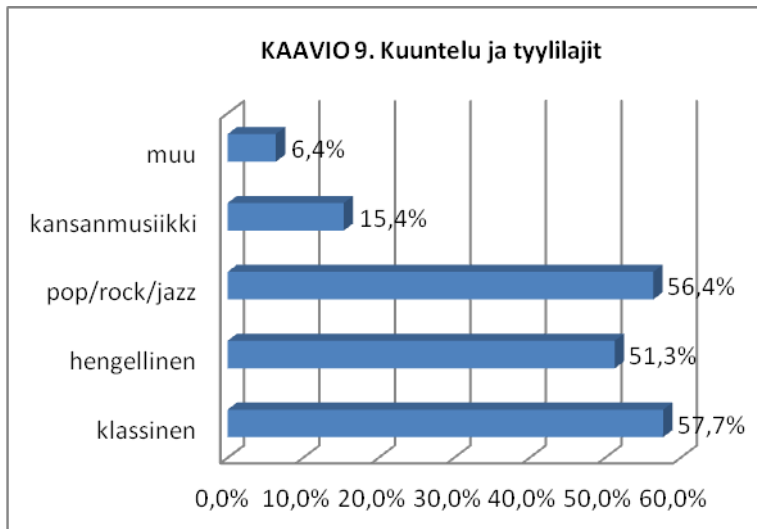
Kaikista vastanneista konserteissa käy 70,5 %. Osa konserteissa kävijöistä on musiikin suhteen kaikkiruokainen, sillä he käyvät monissa eri tyyllilajeja edustavissa konserteissa. Pop / rock / jazz- musiikin piiriin kuuluu myös hengellinen musiikki. Muuta musiikkia edustavat lastenmusiikki, kirkkokonsertit, oopperat, musikaalit, heavy-rock, dance sekä R&B musiikki (KAAVIO 7).

Musiikin kuunteluun on nykypäivänä monia mahdollisuuksia. Musiikkia löytyy radion runsaasta kanavatarjonnasta hyvin monipuolisesti. Nettiradion kautta voi kuunnella vain tiettyyn musiikinalaan suuntautuneita lähetyksiä ja sieltä voi myös ladata musiikkia laidasta laitaan. Vielä on myös perinteinen levytuotanto. Internetin palveluiden kautta on mahdollista hankkia haluamaansa musiikkia ympäri maailmaa. Kirjastoista löytyy myös hyvin paljon materiaalia. Tietotekniikan kehittyessä on avautunut paljon uusia mahdollisuuksia musiikin kuunteluun. (KAAVIO 8).

Musiikkia kuuntelee aktiivisesti 91 % . Eri kuuntelumuodot ovat käytössä hyvin tasaisesti. Edelleen levyjen kuuntelu on suosituin, mutta tietokone on saavuttanut musiikin välittäjänä radion ohella merkittävän aseman. Musiikin tyylilajeissa ei ole suurta eroa konserttimusiikin kanssa. Myös musiikin kuuntelu jakaantuu tasaisesti eri tyyli-lajien kesken (KAAVIO 9).

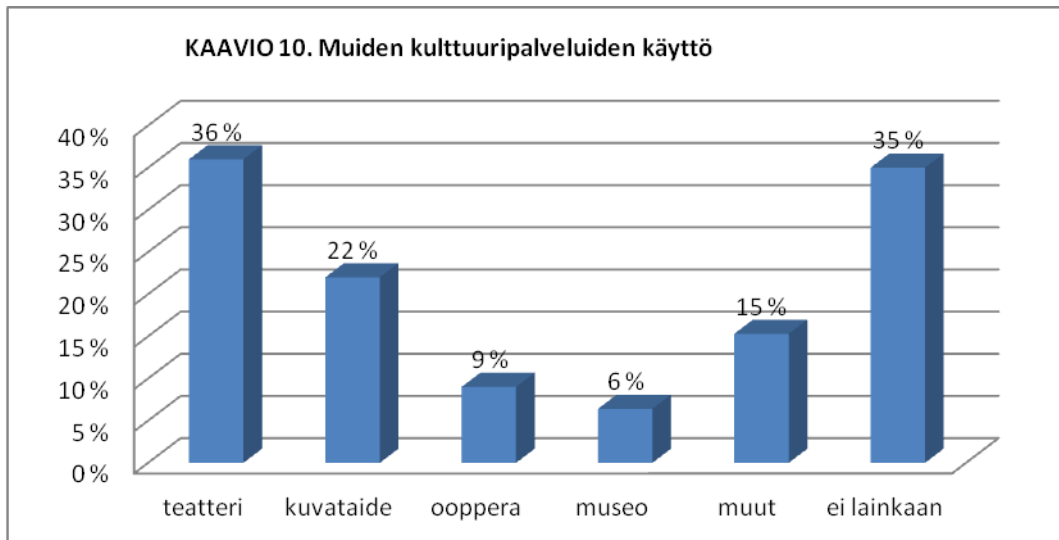

Säveltäminen ja sovittaminen on oma alueensa musiikin harrastamisessa ja tekemisessä. Jotakin se kiinnostaa ja on halu tehdä omaa musiikkia tai tehdä uusia sovituksia. Oman sävelmän luominen on aika monelle iso kynnyks ylittäväksi, ainakin ensimmäisillä kerroilla. Opetustyössä olen käyttänyt improvisointia yhtenä tunnin piristeenä niiden oppilaiden kanssa, joille se ei ole pakko ja joille se on kivaa. Kaikki eivät välttämättä halua edes kokeilla. Se on hyvin henkilökohtainen asia. Kaikista vastanneista 35,9 % on säveltänyt tai sovittanut musiikkia. 55,6 % heistä on sovittanut tai säveltänyt musiikkia joko ammattiin tai harrastukseen liittyen. 44,4 % on tehnyt sävellyksiä omaksi ilokseen myös improvisoimalla tai joskus sovittanut musiikkia.

4.6.1 Kulttuuripalvelut

Musiikki on vain yksi osa-alue kulttuuripalveluista. Kokonaisuutena alue käsittää hyvin erilaisia aktiviteetteja. Kysymyksessä tiedusteltiin mitä muita palveluita vastaajat käyttävät.

Kulttuuripalveluista eniten käyttäjiä oli teatterin ja kuvataiteen piirissä. Seuraavana olivat museot ja ooppera. Loput jakaantuivat tasaisesti seuraavien alojen kesken: elokuvat, kulttuuri-illat ja yleensä kulttuuritapahtumat, kirjallisuus, tanssi/ baletti ja kädentaitoihin liittyvät näyttelyt ja tapahtumat. Mukana oli myös oman lapsen soittoharrastus. Muita kulttuuripalveluita eivät käyttäneet lainkaan 35 %. Viimemainituista usean luulisin käyttävän kirjastopalveluita, mutta eivät miellä niitä kulttuuripalveluiksi. Ehkä kysymys oli huonosti muotoiltu annettujen esimerkkien suhteen (KAAVIO 10).

4.6.2 Järjestötoiminta

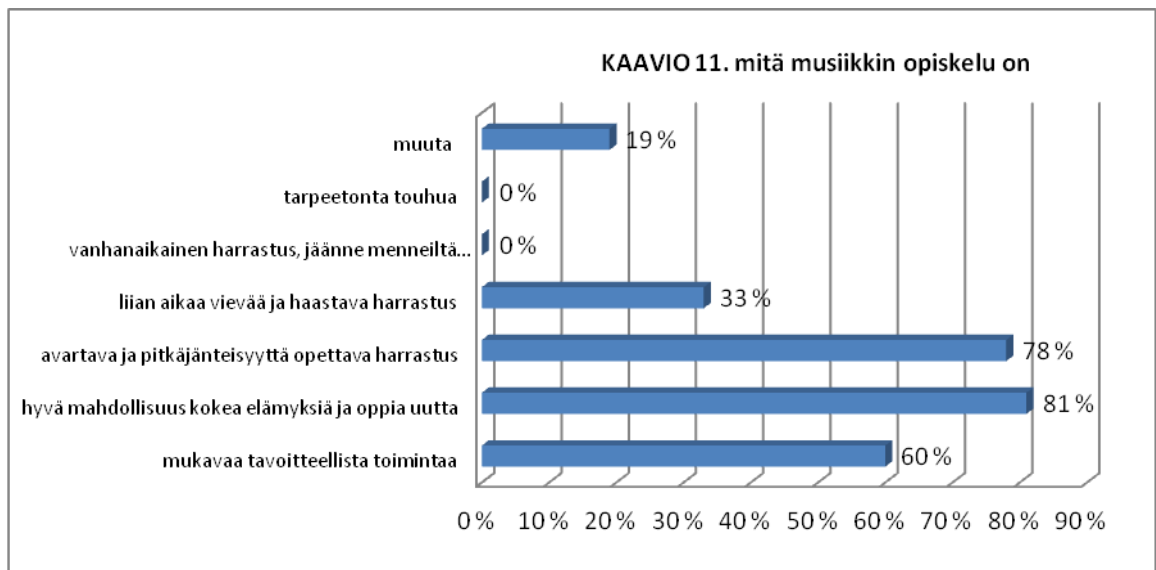
Musiikin tai muiden kulttuurialojen järjestötoimintaan osallistuu 7,7 % vastanneista. Mukana on kesäteatteria, Pohjois-Savon kanttorit, Cantor-seura, oopperan hallitus, opiskelijoiden ainejärjestöt, Suomen mieskuoroliitto, Suomen lähetykseuran musiikkitoiminta, EP:n mieslaulajat, YL:n varajohtajan tehtävät, Ilmajoen musiikkijuhlien kuoromestari, erilaiset kuoroyhdistykset, vanhan musiikin yhdistys Cantabella, teatteriyhdistys Projektori ja Suomi-Venäjä-seura erityisesti teatteri, musiikki ja taide-elokuvat. Mukana on hyvin erilaisia järjestöjä ja toimijoita. Kuitenkin järjestötoiminnan parissa toimii aika pieni osa vastanneista. Mielestäni hyvin kuvaava kommentti oli, "ettei vaan ole tullut liittyttyä." Työ, opiskelu, perhe ja muu pakollinen tarvitsee oman aikansa, joten ei välttämättä järjestötoimintaan tule lähdettyä mukaan. Luottamustehtävien osalta mukana ovat samat edellämainitut järjestöt ja lisäksi opiskelija- koululaislähetysten johtokunta sekä Järvi- Pohjanmaan sivistyslautakunta.

4.7 Musiikin merkitys

Kuntien talouden kiristyessä lehtien palstoilla on käyty laajasti keskustelua kulttuurista ja kulttuuripalveluista, sen tarpeellisuudesta ja merkityksestä. Millainen merkitys vastanneille on asuinpaikkakunnan kulttuuripalveluilla? Erittäin tai melko tärkeinä piti tarjontaa 74,4 % ja 23 %:lle ei merkitystä. 2,6 % jätti vastaamatta.

Seuraavat kaksi kysymystä liittyvät toisiinsa olennaisesti. Ohjaako mahdollisuuksien mukaan omat lapset musiikin harrastuksen pariin ja minkälaista omasta mielestä musiikkiopisto-opiskelu on. Vaikka kaikki kokemukset eivät ole olleet positiivisia, niin yli 90 % haluaisi ohjata omat lapsensa mahdollisuuksien mukaan musiikin harrastuksen pariin.

Toisessa kysymyksessä sai valita vaihtoehdoista millaista omasta mielestä musiikkiopisto-opiskelu on. Esille nousevat vastauksissa ne elementit, mitkä ovat jo aikaisemmissa vastauksissa tulleet esille. Tärkeimmät asiat ovat elämykset, uuden asian ja pitkäjänteisen työn oppiminen. Samassa suhteessa kuin aikaisemmin, mukava ja tavoitteellinen toiminta. Harrastusta yli puolet piti mukavana, liikaa aikaa vievänä harrastuksena alle puolet. Kukaan ei pitänyt opetusta vanhanaikaisena tai tarpeettomana. Valinnat vaihtoehdoista vaihtelivat 1-4 välillä (KAAVIO 11).

Valinnan *muuta* kohdalla esitettiin lisämääritelmiä opetukselle. Jotkut olivat omalla kohdallaan kokeneet opiskelun vähän liiankin vaativana, harjoittelun melkein ammattimaisena. Haastavaa, ei kuitenkaan liikaa aikaa vievänä, antoisaa ja palkitsevaa, hyvää kulttuurikasvatusta. Parhaimmillaan hyvä valmentaja ammattiopintoihin. Toiveena enemmän erilaisia musiikintyyllilajeja vastaamaan nykyistä maailmanmenoa.

Musiikilla on erityinen merkitys ihmisen elämässä. Se on voimavara henkiselle hyvinvoinnille. Musiikki herättää erilaisia mielikuvia ja antaa vapauden jokaiselle tulkita

sitä haluamallaan tavalla. Sillä voi ilmaista tunteita, joille on vaikea löytää sanoja. Sen avulla voi tulkita ajatuksia ja tunteita itselleen ja ympäristölleen. Musiikillinen luova toiminta tuottaa iloa, elämyksiä omalle minälle. Se on terapeutin väline, jonka avulla voi läpikäydä iloja ja suruja. Käsiteltävä kohde muuttuu ulkoiseksi, etäisyyden päähän, jolloin sitä on helpompi ymmärtää. Musiikin kuuntelu ja tekeminen on löytöretki oman itsensä tuntemiseen. (Ahonen 1997, 13-23.)

Viimeisen kysymyksen kohdalla, mitä musiikki merkitsee, vastauksien sisältö on hyvin paljon sama kuin edellä mainitut kohdat. Musiikki on kuin ruisleipä ja kahvi, jota ilman ei päivä lähde käyntiin. Sen on arkipäivän mielenvireyden ylläpitäjä, piriste, rentouttaja ja stressin poistaja, voimavara jaksamiseen. Musiikin avulla voi purkaa tunteita ja saada iloa sekä elämyksiä. Sen avulla voi toteuttaa omaa luovuuttaan ja kokea erilaisia mielikuvia. Muusikkokin voi harrastaa musiikkia kokeilemalla erilaisia soittimia tai aktiviteetteja. Kotona on tärkeää omien lasten kanssa laulaminen, antaen virikkeitä itsensä ilmaisuun musiikin kautta. Musiikin ympärillä voi tavata ystäviä ja tehdä musiikkia yhdessä. Hengellisessä elämässä musiikilla on merkittävä tehtävä tunteiden ja ajatusten tulkitsijana muille kuuntelijoille. Elämä olisi aika onnetonta ilman musiikkia, sillä se kuulu jokaiseen päivään.

Musiikin harrastuksen myötä on saanut taitoja, joita ilman ei voisi toteuttaa monia asioita. Soittotaidon ansiosta on voinut osallistua tapahtumiin, mikä ei muuten olisi ollut mahdollista. Nuotinlukutaito on tärkeä saavutettu taito, mitä ei haluaisi antaa pois. Musiikin merkitystä voisi kuvailla täydentävästi laulun sanoin: `` Sä kuulut päivään jokaiseen, sä kuulut aamuun ja iltaan ``.

5 POHDINTA

Tavoitteena oli selvittää kuinka musiikkiopisto on onnistunut sille annetussa tehtävässään. Selvitystapana oli arviointikysely, joka suunnattiin vuosina 1996-2006 musiikkiopiston perus- tai opistotason päättötodistuksen suorittaneille henkilöille. Arviointiperustana olivat opiskelijoiden omakohtaiset kokemukset ja ajatukset opinnoista. Vastaajat olivat nähneet vaivaa ja miettineet vastauksia erittäin huolellisesti.

Opettajana näkee oppilaan taitojen kehittymisen ajan kulussa, mutta kuitenkin miettii onko pystynyt tarjoamaan sellaisia kokemuksia musiikista kuin on toivonut ja millainen merkitys musiikilla on heille elämässä. Tämän kyselyn kautta tuli paljon tietoa siitä, millaisia kokemuksia ja taitoja musiikinopiskelu on antanut. Jokainen musiikkia opiskellut tietää, ettei musiikin tekeminen ole aina helppoa, mutta sen kautta saa paljon muuta. Tätä kyselyä analysoidessani oli mukava huomata, että musiikin kautta on moni saanut kokea niitä myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia. Se on musiikin perimmäinen tarkoitus. Keskeisinä teemoina esille tulivat oppimisen kokemukset, musiikin tuottamat elämykset itsetunnon vahvistuminen ja musiikin terapeuttinen mahdollisuus. Musiikkiopiston yksi tavoitteista on päättötodistuksen suoritus. Omasta mielestäni tavoitteet ovat tärkeitä kehittymisen kannalta. Motivaatioteorian määritelmä tavoitteellisuudesta on käynyt todeksi myös omien kokemuksieni kautta. Ilman tavoitteita harrastus vähitellen jää pois tai taidot jäävät tietylle tasolle. Ei löydy motivaatiota taitojen kehittämiseksi.

Vastausten perusteella, tavoitteellisella toiminnalla on suuri henkilökohtainen merkitys. Siihen saakka etenemiseen tarvitaan paljon pitkäjänteistä, yksinäistäkin harjoittelua. Itse suoritus on tunne itsensä voittamisesta. On saavuttanut omalla työllään tietyn tason musiikillisten taitojen hallinnassa. Se, mitä saavutukseen on tarvittu lisää arvostusta omasta itsestään ja vahvistaa itsetuntoa. Musiikkiopistosta on löytynyt uusia ystäviä eli se on tarjonnut sosiaalisen ryhmän mihin kuuluu. Yhdessä soittaminen on tärkeä toimintamuoto sekä sosiaalisena tapahtumana että mukavana tapana esiintyä

Esiintyminen on tärkeä osa musiikin tekemistä, sillä musiikki on tarkoitettu myös muille kuunneltavaksi. Saatua esiintymiskokemusta moni piti yhtenä tärkeimmistä opituista asioista. Siinä on oppinut hallitsemaan jännitystä, sekä hyväksymään siihen liittyvät asiat. Se on antanut varmuutta myös muihin esiintymistilanteisiin. Oli mukava huomata, että

esiintymistilanteet ovat olleet myös iloa ja tyytyväisyyttä tuoneita kokemuksia. Itselläni on samanlaisia ajatuksia, mitä esiintymisestä on saanut myöhempää elämää varten. Kaikki eivät ole esiintyjä, eivätkä nauti siitä. Kuitenkin asiaan voisi tuoda helpotusta ja myönteisiä kokemuksia, jos voi esiintyä yhdessä toisten kanssa. Tärkeää on kuitenkin se, että aina voi soittaa omaksi ilokseen.

Esiintymistilanteisiin toivottiin rennompaa tunnelmaa, sekä opetukseen muihin musiikkisuuntauksiin tutustuttamista. Esiintymiseen vaikuttaa paljon esitystila ja yleisön sijoittuminen. Auditoriot eivät ole kiitettäviä tiloja rennomman tunnelman luomisessa. Itse paikka kooltaan suurena ja mustana herättää pelonsekaisia tunteita ja yleisö sijoittuu kauas esiintyjästä. Tilan vaikutuksen huomasin vastauksista, joissa esiintymispaikkana on ollut esimerkiksi valoisa ja miellyttävä Nelimarkka- museo tai kirkko. Ne koettiin mukavina muistoina ja kokemuksina. Yhteissoitto on tärkeä yhdessä esiintymisen muoto.

Muuhun musiikkiin tutustuminen sinänsä on hyvä asia. Siihen liittyy usein vaikeitakin rytmisiä ja melodisia piirteitä, joiden hallintaan tarvitaan perustaidot. Se taito karttuu vähitellen. Opettaja voi olla ohjaaja ja auttaa muun musiikin ohella oppilasta kiinnostavan musiikin alueella. Itse olen toivonut enemmän uteliaisuutta oppilailta kokeilla itse jotain uutta ja mielenkiintoista, niin ettei soittaminen jäisi vain niihin tunnilla annettuihin tehtäviin.

Harrastuksena musiikkia pidettiin hyvänä. Tästä vastaajajoukosta kaikki olivat saaneet kannustusta läheisiltään. Kannustuksella ja palautteella on suuri merkitys harrastuksen jatkumiselle. Opettajana taas kerran tuli mieleeni, olenko antanut riittävästi palautetta ja kannustusta oppilaille. Joskus se tahtoo jäädä liian vähälle.

Musiikin ammattilaisilla oli hyvin samankaltaiset perusteet, miksi he ovat alalle hakeutuneet. Se on kutsumusammatti, johon halu tulee jo lapsuudessa. Siihen ei hakeuduta hetken mielijohteesta. Musiikki täytyy olla niin tärkeä osa elämää, ettei osaa ajatella tekevänsä, eikä osaavansa muuta. Itselläni on ollut aivan samat perusteet, miksi alalle olen hakeutunut.

Olen usein sanonut oppilaille, ettei voi tietää mitä taitoja tarvitsee elämässään. Soittamisen tai laulamisen taito voi olla hyvä pääoma tulevassa työssä tai harrastuksessa. Vastausten

perusteella musiikillisia taitoja tarvitaan tai ne ovat eduksi hyvin monella ammattialalla. Aika suuri osa tarvitsee jonkin verran musiikillisia taitoja työelämässä.

Musiikilla yleensä ottaen on hyvin suuri merkitys näiden vastaajien elämässä. He ovat aktiivisia musiikin kuuntelijoita ja harrastajia. Monelle heistä musiikki on henkisen hyvinvoinnin rakentaja ja ylläpitäjä. Arkipäivän piriste.

Kyselyn perusteella musiikkiopisto on onnistunut aika hyvin tehtävässään. Sieltä on saanut pohjan soitto – ja esiintymistaidolle. Siellä on oppinut itsenäiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. Joskus on niitä huonompiakin kokemuksia, mutta oppimista on sekin, että hyväksyy ne osana elämää. Opiskelun yhteydessä moni on saanut kokemuksia, joita ei muuten olisi voinut hankkia.

Mitkä ovat tärkeimmät kehittämisen kohteet musiikkiopiston toiminnassa? Tärkeinä näen erilaiset esiintymiseen liittyvät tilanteet, sillä ne ovat tulleet esille hyvin monessa vastauskohdassa. Toinen kehittämisen kohde on yhteismusisoinnin lisääminen. Sillä on suurempi merkitys toimintamuotona kuin itse oletin.

Mitä itse opin tästä kyselystä? Se antoi ajattelemisen aihetta asioista, mihin pitäisi entistä enemmän kiinnittää huomiota. Sain ilon elämyksiä siitä, ettei tehty työ ole turhaa. Niin suuri määrä oli niitä onnistumisen kokemuksia. Tiedän että, samoin opettajakollegoille kuin itselleni, tämä kysely antaa vahvistusta jatkaa eteenpäin valitsemallamme tiellä ja auttaa entistä suuremmalla innolla kehittämään opetustoimintaa eteenpäin.

LÄHTEET

- Ahonen, H. 1994. Löytöretki itseen. Tampere: Kirjayhtymä Oy.
- Ahonen, H. 1993. Musiikki sanaton kieli. Loimaa: Oy Finnlectura Ab .
- Arjas, P. 1997. Iloa esiintymiseen. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Byman, R. 2002. Voiko motivaatiota opettaa? . Teoksessa P. Kansanen & K. Uusikylä (toim.)Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Linnakylä, P. & Välijärvi, J. 2005. Arvon mekin ansaitsemme. Keuruu: PS-kustannus.
- Uusikylä, K. 2006. Hyvä, paha opettaja. Jyväskylä: Minerva-kustannus Oy.
- Alajärven musiikkiopiston toimintakertomukset 1981, 1996-2006.
- Laitinen, A. Alajärven musiikkiopiston historiikki 1981-2004.

Sähköinen julkaisu

- Suomen klassinen musiikki romahtamassa. 2010. Kymmenen uutiset. Toimittaja Merja Sundström.MTV 3. Esitetty 19.02.2010.
Saatavissa: <http://www.mtv3.fi/uutiset/kulttuuri.shtml/arkistot/kulttuuri/2010/02/1061174>
- Harmonikkahurmossa Itämerellä. 2010. 45.min. Toimittaja Pekka Niemiaho. MTV3. Esitetty 17.03.2010. Saatavissa <http://www.mtv3.fi/uutiset/45min/jaksot.shtml?1077128>
- Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. Opetushallitus. määräys 41/011/2002.
http://www.oph.fi/koulutuksen_jarjestaminen/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/taiteen_perusopetus
- Laki taiteen perusopetuksesta 21.08.1998/633.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>

1. Sukupuoli nainen mies
2. Nykyinen asuinpaikkakunta: _____
3. Ammatti / opiskeluala: _____
4. Opinnot musiikkiopistossa:
 Pääaine: _____
 Suoritettu tutkinto: Musiikkiopiston perustason päättösuoritus
Musiikkiopistotason päättösuoritus
Perustaso + joitakin opintoja musiikkiopistotasolla
 Sivuaine/aineet: _____
 Niissä suoritettut tutkinnot/tasosuoritukset: _____
-
5. Minä vuosina (suunnilleen) opiskelit musiikkiopistossa? _____
6. Oliko pääaineesi se, mitä olit pyrkiessä toivonutkin? kyllä ei
7. Soittotunnin pituus oli mielestäni... sopiva liian lyhyt liian pitkä
8. Opetustilat ja muut olot olivat... hyvät kohtalaiset huonot
9. Soitinopintojen vaatimustaso oli mielestäni...
liian vaativa sopivan haastava helppo
10. Teoria ja säveltapailu oli vaatimustasoltaan... helppo sopiva liian vaativa
11. Harjoittelin omasta mielestäni... riittävästi liian vähän liian paljon vaihtelevasti
12. Mitä mieltä olet kurssitutkinnoista/ tasosuorituksista?
 Ne antavat sopivia tavoitteita harjoittelulle.
 Ne kertovat omasta edistymisestä
 Ne ovat täysin tarpeettomia.
 Muuta, mitä? _____
-
13. Mikä olisi mielestäsi hyvä tapa antaa arvostelu tutkinnoista?
 Vain sanallinen arvio.
 Sanallinen arvio ja arvosana.
 Pelkkä numero.
 Sanallinen palaute ja hyväksytyt / hylätyt –arvio.
14. Mitä musiikkiopiston päättötason suorittaminen merkitsi sinulle? _____
-
15. Vastasivatko opinnot toiveitasi? _____

16. Mikä asia tai tapahtuma on jäänyt erityisesti mieleesi ko. opiskelusta? _____

ESIINTYMISET

17. Oliko esiintymisiä opiston puitteissa liian vähän riittävästi liikaa

18. Oliko konserteissasi mukana joku ´tukihenkilö`?

Joka kerta Joskus Muutaman kerran opiskeluni aikana.

Kuka? _____

Ei koskaan

19. Esiinnytkö muissa tilaisuuksissa musiikkiopiston kautta?

En.

Kyllä.

Kokemuksina ne olivat (valitse sopivat)

jännittäviä mukavaa vaihtelua epämiellyttäviä yhdentekeviä

20. Oletko esiintynyt perhe- tai muissa juhlissa musiikin esittäjänä?

Kyllä, n. 1-5 krt vuodessa.

Kyllä, useammin kuin 5 krt vuodessa.

En koskaan.

21. Olitko kouluaikana mukana koulun musiikkiesityksissä? Kyllä En

22. Kävitkö muissa oppilaskonserteissa kuin omissasi? Kyllä, usein. Kyllä, silloin tällöin. En.

23. Miltä esiintyminen soittajana / laulajana tuntui? _____

24. Ovatko konsertit mielestäsi hyödyllisiä esiintymiskokemuksen hankinnassa?

Kyllä Ei En osaa sanoa

25. Oletko kokenut, että musiikkiopiston aikaisista esiintymisistä olisi ollut hyötyä tai haittaa myöhemmin? Miten? _____

HARRASTAMINEN

26. Saitko joltakulta kannustusta opiskeluusi? Keneltä / keiltä? Millaista? _____

27. Oliko musiikin harrastus sinulle...

- Tärkein harrastus.
- Yksi harrastus muiden joukossa.
- Ei kovinkaan tärkeä harrastus.

28. Veikö musiikin opiskelu aikaa... liikaa sopivasti en osaa sanoa

29. Mikä soittamisessa / laulamassa oli sinulle antoisinta? _____

30. Vaikuttiko musiikin opiskelu ammatinvalintaasi? Ei

Kyllä

Miten? _____

Lukion suorittaneet vastaavat:

31. Mitä mieltä olet lukion musiikinkurssien korvaamisesta musiikkiopisto-opinnoilla?

- Hyvä mahdollisuus
- Huono juttu.
- Yhdentekevää.

32. Käytitkö tätä mahdollisuutta hyväksesi?

- Kyllä, lisäkurssina.
- Kyllä, korvaamaan kurssin.
- En käyttänyt.
- Ei ollut mahdollista

Muut keskiasteen ammattiopinnot suorittaneet vastaavat:

33. Saitko hyväksiluettua musiikkiopintojasi omassa opiskelussasi? En Kyllä . Miten? _____

Musiikin ammattilaiset tai ammattiopintoja tekevät vastaavat:

34. Missä vaiheessa päätit hakeutua ammattiopintoihin? _____

35. Missä opiskelet/opiskelit ja mikä on suuntautumisvaihtoehtosi

36. Mikä sai sinut valitsemaan musiikin ammatiksi?

37. Oletko katunut valintaasi? _____

38. Millaiset valmiudet ammattiopintoihin koet saaneesi musiikkiopisto-opinnoista? _____

39. Onko pääaineesi sama kuin musiikkiopistossa? _____

40. Harrastatko lisäksi muuta musiikkitoimintaa? _____

Muille ammattialoille suuntautuneet vastaavat:

41. Tarvitsetko musiikkia työssäsi / tulevassa työssäsi?

En lainkaan.

Jonkin verran.

Säännöllisesti.

42. Millä tavoin käytät musiikkia työssäsi? _____

43. Oletko pitänyt yllä soitto/laulutaitoasi?

Kyllä, aktiivisesti.

Kyllä, jonkin verran.

En.

44. Oletko jatkanut musiikin harrastamista muuten (kuoro, bändi tms.)?

En.

Kyllä. Millä tavoin? _____

45. Oletko vielä joskus ajatellut jatkavasi musiikin opiskelua?

Kyllä, varmasti.

Ehkä joskus.

Varmasti en.

46. Millaiset muistot sinulle jäi musiikkiopisto-opinnoista? _____

MUU MUSIIKKITOIMINTA JA KULTTUURI (kaikki vastaavat):

47. Käytkö konserteissa?

En.

Kyllä.. Minkä tyyppisissä konserteissa käyt? Klassinen musiikki.

Hengellinen musiikki.

Pop/rock/jazzmusiikki.

Kansanmusiikki.

Muu, mikä _____

48. Kuunteletko aktiivisesti musiikkia?

En.

Kyllä. radiosta. levyiltä. tietokoneelta / latauksina / mp-soittimesta.

Minkälaista musiikkia kuuntelet?

Klassinen musiikki.

Hengellinen musiikki.

Pop/rock/jazzmusiikki.

Kansanmusiikki.

Muu, mikä _____

49. Sävellätkö tai sovitatko musiikkia itse ?

50. Käytätkö muita kulttuuripalveluita (teatteri, ooppera, kuvataide, muu taiteenala)? Mitä?

51. Oletko mukana jonkinlaisessa musiikkiin tai yleensä kulttuuriin liittyvässä yhdistys- tai järjestötoiminnassa?

52. Onko sinulla musiikkiin tai yleensä kulttuuriin liittyviä luottamustehtäviä? _____

53. Mikä merkitys asuinpaikkakuntasi kulttuuripalvelujen tarjonnalla on sinulle?

Ne ovat erittäin tärkeitä..

Ne ovat melko tärkeitä..

Niillä ei ole merkitystä..

54. Ohjaatko / haluaisitko ohjata omat lapsesi musiikin harrastuksen pariin?

Kyllä, mahdollisuuksien mukaan.

En.

En osaa sanoa.

55. Mielestäni musiikkiopisto-opetus on...

mukavaa tavoitteellista toimintaa.

hyvä mahdollisuus kokea elämyksiä ja oppia uutta.

avartava ja pitkäjänteisyyttä opettava harrastus.

liian aikaa vievä ja haastava harrastus.

vanhanaikainen harrastus, jäännös menneiltä vuosikymmeniltä.

tarpeetonta touhua.

muuta, mitä? _____

56. Mitä musiikki sinulle merkitsee? _____

Kiitos vastauksistasi!